

Det moderne Kina efter 1978

Modernisering ... uden demokrati!

"Tank-manden" – en ukendt civil mand med indkøbsposer i hånden standser en række kampvogne efter studentemonstrationerne på Tian'anmen pladsen – d. 5. juni 1989

Pudong – den østlige del af Shanghai. Før 1990 et landområde, i dag et af verdens førende finansielle og højteknologiske centre (foto: 2010)

Kinas præsident Xi Jinping og USA's Donald Trump. Begge vil de gøre deres lande 'Great again'. Foreløbigt er det endt med en handelskrig mellem de to.

Indholdsholdsfortegnelse:

Fremstilling:

1. Tema: Kinas politiske system	s. 1
. Historiske forudsætninger	
2. Den kinesiske afvigelse	s. 3
. Hvorfor har Kina ikke demokrati?	
3. Det moderne Kina efter 1976	s. 5
Tian'anmen 1989	s. 9
4. Demokrati og menneskerettigheder (Larsen & Smitt)	s. 14
5. Finanskrisen og forholdet mellem USA og Kina (Larsen & Smitt)	s. 17
6. Kina og verden	s. 20
7. CIA-vice-direktør: Kina vil erstatte USA som supermagt	s. 23
8. Et forudsigeligt Kina i en uforudsigelig verden (M.Holm)	s. 24

Kilder:

1. Kinas økonomiske udvikling 1700-2008	s. 29
2. Foto : Shanghai 1990 og 2010	s. 30
3. Wei Jingsheng om den 5. modernisering 1979	s. 31
4. At opbygge socialismen med særlige kinesiske træk	s. 33
a. Figur: Kinas økonomiske udv. 1952-2005	
5. Leder i Folkets dagblad d. 26.- april 1989	s. 35
6. Erklæring fra de sultestrejkende studenter 1989	s. 36
7. Foto: 1989 fra Kina og Europa	s. 37
8. Historieskrivning: Myten, der ikke vil dø	s. 38
9. Derfor er Kinas politiske model overlegen	s. 40
10. Kina går efter USA's lederrolle	s. 42
11. Toldmurene vokser: Forstå USA's handelskrig med Kina	s. 44

Materialer

- Larsen & Smitt: "*Kina efter 1840*", Systime 2011, s.137-39, 149-51
- Leholt: "*Kinas lange vej til det 21. årh.*" (ikke-udg.) s. 42-50, 96-97, 116-17
Hele teksten ligger på www.kina-historie.dk/kursus.asp
hvor der også er: **billeder, figurer, supplerende tekster og kilder samt videoer og videoklip og noter** til Kinas historie. Password: 1956.
Ønsker man at give eleverne en *kort* oversigt over Kinas historie ligger der en pdf på én side og den lange på 4 sider 😊
- Litteraturliste til inkl. avisartikler og kilder følger senere...

O. Leholt (2018, s. 96-97))

Tema: Kinas politiske system

Endnu i dag er Kina for mange mennesker i Vesten et fjernt og meget fremmedartet land med en historie, en kultur og et sprog som er svær tilgængelig.⁴³ Det samme gør sig ikke mindst gældende, når det kommer til spørgsmålet om Kinas politiske system. Det er derfor heller ikke ualmindeligt, at Kinas politiske system opfattes som lukket og beslutningsprocesserne som uigennemskuelige. Det kan der sådan set være gode grunde til, ikke mindst fordi vestlige journalister, i lighed med deres kinesiske kollegaer, ingen mulighed har for at stille spørgsmål direkte til toppolitikerne.

Kina er et af de få lande i verden, hvor der endnu sidder et kommunistisk parti ved magten og med 70 året for revolutionen i 2019, også det land hvor kommunistpartiet har været længst tid ved magten. Det kan måske også forklare, hvorfor mange endnu i dag vil forstå Kinas politiske system ud fra vores billeder af tidligere kommunistiske stater – som f.eks. Stalins Sovjetunionen eller for den sags skyld Maos Kina. Det kom f.eks. til udtryk, da et medlem af det danske Folketing, betegnede Kina som "*et bestialsk kommunistisk diktatur*" i forbindelse med Hu Jintaos officielle besøg i Danmark i 2012.

Siden 1950-60'erne har det været almindeligt i Vesten at beskrive de kommunistiske lande, herunder Kina, som topstyrede centralistiske, stærkt hierarkiske, diktatoriske og totalitære samfund. Politiske beslutninger blev taget i toppen af det politiske system af en despotisk leder og derefter sendt ned igennem systemet for at blive eksekveret af stats- og partiapparatet. Det totalitære element bestod i, at alle dele af borgernes hverdag var underlagt partiets kontrol og overvågning. Et civilsamfund var altså ikke eksisterende.

En sådan beskrivelse af Kinas politiske system kan have sin berettigelse i forhold til Mao-tiden. Her var den politiske magt i høj grad centreret omkring

Maos person og legitimeret i hans revolutionære meritter i borgerkrigen (1927-49), modstandskampen mod den japanske besættelsesmagt (1937-45) og revolutionen i 1949. Dette var i sandhed et '*One man rule*', hvor Mao i den ideologiske propaganda blev ophøjet til en overmenneskelig og semi-guddommelig autoritet, der havde 'frelst Kina'. Med den karismatiske autoritet som omgav Mao, kunne han alene definere de politiske mål og midler. Den politiske beslutningsproces var derfor også præget af lige dele vilkårlighed og uforudsigelighed, ofte med katastrofale følger for såvel politiske modstandere som den kinesiske befolkning. Det var på alle måder et totalitært system, hvor alle dele af samfundslivet blev politiseret og kontrolleret i forhold til den maoistiske ideologi, og politiske uenigheder blev opfattet som direkte statsfjendtlige og straffet herefter. Det er derfor heller ikke overraskende, at Mao i eftertiden er blevet dæmoniseret og sammenlignet med velkendte despoter som Hitler og Stalin.

Men det billede af den politiske virkelighed i Kina, som Mao-tiden har efterladt, er dog på ingen måde dækkende for den politiske kultur eller det politiske system i dagens Kina. Inden vi ser nærmere på dette system og hvilke forandringer der er sket siden Maos tid, så er det nødvendigt at forstå, at såvel Mao-tidens som nutidens politiske kultur i Kina, er dybt præget af Kinas historie såvel i det lange som det kortere perspektiv.

De historiske forudsætninger

Det politiske system i dagens Kina er et produkt af såvel Kinas tusindårige historie under kejserstyret, som af Kinas nyere historie siden mødet med den europæiske imperialisme i 1800-tallet. Kinas historie siden da har i høj grad været præget af krig, kaos og revolutioner. Denne historiske udvikling – såvel på langt som på kort sigt, har i høj grad formet den politiske tænkning i Kina og dermed det politiske system.

⁴³ Således omtalte en journalist fra Weekendavisen, i forbindelse med en anmeldelse af en kinesisk bog i 2012, Kina som "*et totalt knald-i-låget land*". Se Deadline ????

Fra Kejsertidens Kina (220 f.Kr. – 1912) har man arvet ideen om, at en stærk centralmagt var forudsætningen for at sikre statens territoriale enhed og dermed den politiske og sociale stabilitet. I den konfucianske tradition blev kejseren opfattet som familiefaderen, som tog ansvaret for at beskytte og vejlede undersåtterne. Deres ansvar var derfor helt enkelt at adlyde kejseren. Den kinesiske befolkning var til for at tjene kejseren og staten og ikke omvendt. Som Himmels Søn var kejserens autoritet uangribelig, og nogen form for opposition hertil (som f.eks. den katolske kirke i Europas middelalder) var derfor utænkelig.

Lighedstanken var også uforeneligt med den konfucianske og daoistiske tradition. Sociale hierarkier var naturlige og skulle som sådan respekteres. Forskelle blev ikke set som modsætningsfulde, men udgjorde en helhed, og kun ved at fastholde traditionelle normer og sociale ceremonier kunne man opretholde den sociale stabilitet trods de åbenlyse uligheder. Her var ingen plads til ideer om særlige individuelle (menneske)rettigheder uafhængigt af staten. Lovgivning var et middel til at straffe kriminelle og gennemtvunge kejserens magt, ikke til at beskytte den enkelte. Et gammelt kinesisk ordsprog siger, at som båden (kejseren) kan flyde oven på vandet (folket), så kan vandet også kæntre båden. Det var præcist, hvad der skete, når et kejserdynasti blev væltet som følge af at kejseren ikke kunne opretholde den sociale ro og orden. Dette har også den største relevans for Kinas nuværende styre.

På kort sigt er det netop kinesernes erfaringer fra Qing-dynastiets gradvise sammenbrud i 1800-tallet og frem, som har formet Kinas politiske tænkning. Med Qing-dynastiets fald i 1912 var årtusinders kinesisk selvforståelse som en kulturel overlegen civilisation i verdens centrum (*Riget i Midten*) med ét bragt til fald. I dette perspektiv kan Kinas politiske historie siden midten af 1800-tallet derfor ses, som en lang kamp om mål og midler for skabelsen af et nyt selvstændigt og moderne Kina. Denne historiske proces har været præget og formet af en række voldsomme og tillige traumatiske begivenheder, som her kort skal opsummeres.

En voldsom befolkningstilvækst fra starten af 1800-tallet som resulterede i fattigdom, hungersnød og social uro. En befolkningstilvækst som eksploderede igen efter 1950, fra ca. 540 mio. til i dag 1.394 mio. Gentagne tilfælde af sammenbrud af den offentlige ro og orden, fra Taiping oprøret i 1850'erne, krigsherrernes opsplittning af Kina i 1916-27 og borgerkrigen mellem Nationalisterne og kommunisterne fra 1927-49. Hertil Kinas gentagne militære nederlag, først til vestmagterne i Opiumskrigen og dernæst til Japan i 1894-95 og igen med den japanske besættelse fra 1937-45.

En stadig søgen efter den rigtige udviklingsstrategi, fra selvstyrkelsesbevægelsen (1865-1895), Revolutionen i 1911, Fjerde Maj Bevægelsen i 1920'erne, Nanjing-republikken (1927-49) og Revolutionen i 1949. Oprettelsen af Den Kinesiske Folkerepublik i 1949 gav heller ikke det endegyldige svar på Kinas udfordringer. Maos politiske eksperimenter var både utopiske og katastrofale, som det viste sig under Det Store Spring Fremad og Kulturrevolutionen.

Igennem hele denne proces har kineserne gentagne gange skulle ændre deres opfattelse af både dem selv og omverdenen. En næsegrus beundring for Vesten såvel i starten af det 20. århundrede og igen i 1980'erne blev fulgt af en lige så kategorisk afvisning af den kinesiske kulturarv. I Mao tiden var det dog både Vesten og den kinesiske kulturarv, som blev lagt for had. I andre perioder blev den kinesiske kulturarv fremhævet og brugt til at afstive den kinesiske nationalfølelse, som det skete under Selvstyrkelsesbevægelsen, Chiang Kai-sheks styre og igen i det 21. århundrede.

En fælles lære af denne voldsomme og kaotiske historie har imidlertid været, at *national enhed* og politisk og social *stabilitet* har højeste prioritet. Samt at dette kun kan sikres gennem en stærk autoritær *centralmagt*, og at enhver *opposition*, som truer denne, derfor må undertrykkes. Dette er dog ikke nyt i Kina, for sådan har tankegangen været, siden den første kejser samlede det kinesiske rige i 220 f.Kr.

O. Leholt (2018)s.116-117

Den kinesiske afvigelse

Kinas udvikling i de sidste årtier er, som Verdensbanken udtrykker det, "*imponerende, i enhver forstand*", men er også exceptionel på en række områder og kan derfor næppe kopieres af andre lande. I Vesten har mange fastholdt den opfattelse, at så længe Kinas modernisering ikke indebærer en overtagelse af vestlige værdier som demokrati, menneskerettigheder og ytringsfrihed, så forbliver Kina en '*anomali*', altså en afvigelse fra det 'normale'.

Udviklingen i Kina har da også udfordret en række almindelige antagelser om politiske systemer og processer. Det gælder ikke mindst følgende:

1. Markedsøkonomi og autoritære politiske systemer kan ikke sameksistere.
2. Økonomiske reformer må nødvendigvis føre til politiske reformer.
3. En voksende middelklasse er drivkraften bag demokratiske reformer.
4. Stigende indkomstforskelle vil nødvendigvis føre til autoritære regimers fald.
5. Centralistiske og hierarkiske organiserede stater kan ikke reagere fleksibelt på nye udfordringer (f.eks. globaliseringen).
6. Leninistiske parti-stater er ikke i stand til at lære af andre og tilpasse sig.
7. Kinas kulturelle traditioner fremmer ikke individuel kreativitet og innovation

Intet af dette har indtil videre gjort sig gældende i Kina og kan måske forklare, hvorfor mange vestlige iagttagere, journalister og intellektuelle finder det vanskeligt helt at forstå, hvad der sker i Kina. Det præger da også nyhedsmediernes dækning af Kina. Her er der en tydelig bias for en negativ skildring af Kina, mens de positive historier er fuldstændigt fraværende. Det, kan man jo sige, er generelt for kritisk nyhedsformidling, men i forhold til Kina er der en tydelig prioritering af historier, som handler om manglende demokrati, krænkelse af menneskerettigheder og ikke mindst ytringsfriheden.

Hvorfor har Kina ikke demokrati?

I Vesten har vi ofte mere fokus på det, som Kina ikke er, end hvad det egentlig er. Ikke mindst efter 1989 og afslutningen af den kolde krig har fraværet af demokrati og menneskerettigheder været fremtrædende i mediernes dækning af Kina. Men hvorfor har Kina så aldrig fået et demokrati efter vestlig model?

Det korte svar kunne være: *Kina er ikke en del af den vestlige kulturkreds*, men udgør en egen civilisation med en historie, kultur og traditioner, som ikke har været befordrende for et demokrati i vestlig forstand. Det gælder ikke mindst følgende:

- For det første har man i Kina en mere end tusindårig tradition for en *stærk central ledelse* under kejserdynastierne. Der blev ikke tolereret nogen form for opposition i forhold til kejserens suverænitæt. Kejserens legitimitæt hvilede på, at han kunne sikre fred og stabilitet for befolkningen. I modsat fald var det legitimt at gøre oprør og vælte kejseren, sådan som det også er sket utallige gange i Kinas historie.
- De moderne vestlige demokratier hviler på ideen om, at *alle mennesker er lige*. En sådan tanke har intet grundlag i kinesisk tradition og kultur. Konfucianismen beskrev samfundet, som bestående af en række naturlige hierarkiske strukturer (hersker > undersåtter, ældre > yngre, mand > kvinde, forældre > børn etc.) uden, at dette dog blev set som undertrykkende modsætningsforhold, men derimod som en del af en højere kosmisk (naturlig) orden.
- *Statens enhed* har igennem hele Kinas historie været forbundet med fred og stabilitet. Denne stabilitet har man kun kunnet sikre gennem en stærk centralmagt. Hver gang et dynasti blev væltet, har det medført blodige borgerkrige eller invasion fra nabostaterne. Kinas historie i det 20. århundrede er endnu et eksempel herpå. Med kejserstyrets fald i

1911 blev Kina sønderrevet af krigsherrernes kamp om magten og senere den japanske besættelse af Kina.

- Alle forsøg med folkestyre / demokrati i det 20. århundred er slået fejl. Det gælder Den Kinesiske Republik i 1912. Her overlevede demokratiet i ca. 2 år og truede med at opløse Kinas nationale enhed. Senere - fra 1927 til 1949 - fulgte lang borgerkrig mellem KKP og Guomindang, om hvem der igen skulle samle og genforene Kina. Kulturrevolutionen i 1966-76 står som det sidste skræmmende eksempel på, hvad der sker, når magten overdrages til folket - her de unge rødgardister.
- Man skal heller ikke forestille sig, at de vestlige demokratier i sig selv frembyder et forbillede for kineserne. Den udvikling, som kineserne har kunnet iagttage i Vesten, fra Sovjetunionens opløsning i 1991 og den Jugoslaviske borgerkrig i 1990'erne og Det Arabiske Forår i 2011, har kun bekræftet kinesernes værste frygt for, hvad der kan ske, når centralmagten svækkes og lokalpatriotiske og separatistiske kræfter gives frit spil.
- Hertil kommer de seneste års udvikling i EU - fra finanskrisen i 2008, og de stigende økonomiske problemer, gældskrisen i Sydeuropa, flygtningekrisen og Brexit. For slet ikke at nævne Donald Trumps overraskende valgsejr i USA. En sådan udvikling er for de fleste kinesere helt ubegribelig og bidrager ikke til at gøre de vestlige demokratier til et forbillede for Kineserne.

Kineserne er pragmatiske og ikke ideologisk tænkende mennesker. Derfor vil den kinesiske styreform med KKP's magtmonopol bestå så længe, som den kinesiske regering kan løse de praktiske problemer, som kineserne oplever i hverdagen. I de sidste årtier har KKP sikret langt hovedparten af kineserne en markant velstandsstigning og forbedrede materielle levevilkår. Der er foreløbigt ingen tegn på, at middelklassen, som i særlig grad

nyder godt af den stigende velstand og den førte politik, har nogen interesser i at udfordre det politiske system og dermed sætte deres økonomiske interesser over styr. Hertil kommer at det politiske og økonomiske system er så indlejret i hinanden, at det er svært at se, hvilke magthavere der skulle have interesse i at udfordre KKP's lederskab.

Men der er fortsat *store problemer* som skal løses. Det handler ikke om, at man ikke har adgang til Facebook eller YouTube. Kineserne har deres egne sociale medier – som er mindst ligeså underholdende og vildledende, som dem vi kender i Vesten.

De problemer, som optager kineserne, handler ikke mindst om følgende:

- Fortsat korrupsionen og magtmisbrug på lokalt plan.
- Den omfattende miljødelæggelse og forurening af vand og luft, som er fulgt med den økonomiske vækst.
- Den ringe fødevarer sikkerhed og kravet om en højere sundhedsmæssig kvalitet af de dagligdags fødevarer.

Men der er nok ingen grund til at tro, at Kina ikke vil kunne løse disse problemer i samme omfang, som vi har gjort det i Vesten. Ja, kineserne er anderledes, men ikke nødvendigvis dummere end os.

Det moderne Kina efter 1976

Da Mao døde i 1976, var Kina fortsat et af verdens fattigste lande. Tre årtiers socialistisk planøkonomi havde ikke formået at øge den materielle velstand for Kinas enorme befolkning. Alene siden revolutionen i 1949 var befolkningen vokset fra lidt over 500 mio. til godt 900 mio., ikke mindst fordi det trods alt var lykkedes at forbedre sundhedstilstanden og dermed sænke børnedødeligheden. Samtidigt var det også stort set lykkedes at udrydde analfabetismen.

Men i materiel forstand var Kina fortsat fattigt. Det bedste man kunne håbe på at erhverve sig, var *De Fire Store*: en cykel, en radio, et armbåndsur og en symaskine. Men selv dette lå for de fleste kinesere langt uden for deres økonomiske muligheder. Endnu i slutningen af 1980'erne var dagligdagsvarer som olie, sukker, salt, tekstiler, kød, æg og spiritus fortsat rationeret mange steder. For mere end 80 % af Kinas befolkning, som endnu levede på landet, var kød slet ikke en mulighed.

Efter Maos død fulgte en kort, men hektisk magtkamp i partitoppen. Maos kone, Jiang Qing og de øvrige medlemmer af Fire Banden arresteres allerede i oktober 1976 og idømmes livsvarigt fængsel. I 1978 er Deng Xiaoping (igen) tilbage i partiledelsen i Beijing. Den modernisering af Kina, som man havde søgt siden slutningen af 1800-tallet, skulle nu blive til virkelighed under hans ledelse i de næste godt 20 år.

Reformpolitik og åbning

Den reformpolitik, som Deng Xiaoping iværksatte i slutningen af 1970'erne, fulgte ikke et fastlagt program eller en køreplan. Man måtte derimod, som Deng udtrykte det: **"Krydse floden ved at mærke sig frem fra sten til sten"**. Karakteristisk blev det da også, at mange af de økonomiske reformer man gennemførte, udsprang af lokale initiativer eller forsøg, som siden blev gjort landsdækkende.

Reformpolitikken indebar først og fremmest et opgør med Mao tidens fokus på klassekampen og den politisk - ideologiske kamp. For Deng måtte

den økonomiske udvikling gå forud for de socialistiske teorier og idealer. Man skulle med Dengs ord: **"Søge sandheden i fakta"** og fakta var, at godt 30 års socialistisk planøkonomi ikke havde skabt de materielle fremskridt man havde håbet på. Fakta var at en række asiatiske nabolande, ikke mindst Japan, men også de såkaldte *Tigerøkonomier* (Sydkorea, Taiwan, Hong Kong og Singapore) havde oplevet et økonomisk mirakel op gennem 60-70'erne. Man måtte derfor tilpasse ideologien til realiteterne, og det betød ikke mindst, at man også i et socialistisk samfund måtte kunne anvende markedsmekanismerne til at fremme den økonomiske vækst. Det var det, som Deng i 1984 betegnede som **"Socialisme med kinesiske kendetegn"**.

Kineserne skulle nu vænne sig til en ny virkelighed, som blev lanceret i Deng Xiaopings nye paroler som f.eks. at **"Det er glørværdigt at være rig"**, og at **"Fattigdom er ikke lig med socialisme"**, og at **"Nogle er nødt til at blive rige før andre"**.

I jan. 1979 var Deng Xiaoping på officielt besøg hos Jimmy Carter i USA. Det første officielle statsbesøg fra Kina siden revolutionen i 1949. Samtidigt

Figur 30 Moderne unge kvinder begyndte at bære solbriller og fik krøllet håret - her i Shanghai starten af 1980'erne

havde unge studenter i Beijing opsat storskrifts-plakater på den såkaldte *"demokratimur"* i Beijing, hvor de efterlyste en 5. modernisering i form af demokrati. Kort efter at Deng vendte tilbage fra USA, blev demokratimuren lukket og demokrati-bevægelsens leder Wei Jingsheng fængslet. Demokrati skulle ikke blive en del af den kinesiske reformpolitik, og ethvert forsøg på at bryde med

KKP's politiske magtmonopol blev straffet som kontrarevolutionær virksomhed.

Med normaliseringen af forholdet til USA fulgte en udenrigspolitisk åbning af Kina overfor omverdenen og dermed et brud med årtiers international isolation. Snart åbnede den første Coca-Cola fabrik i Shanghai, og på gaden i den gamle metropol kunne man nu se enkelte kinesiske kvinder med makeup, krøller i håret og moderne vestligt tøj. I 1980'erne fik de kinesere, som kunne betale herfor, adgang til vestlige forbrugsvarer og vestlige kulturprodukter. Den amerikanske sangduo, The Carpenters blev en landeplage, og børn og unge var som hypnotiserede, da de så deres første Walt Disney tegnefilm, mens de voksne kunne se Rambo's First Blood. Blandt de studerende var filmen Sound of Music særligt populær i starten af 1980'erne. Hertil kom en flodbølge af vestlig litteratur, videobånd, musik og magasiner, som kineserne aldrig før havde haft adgang til.

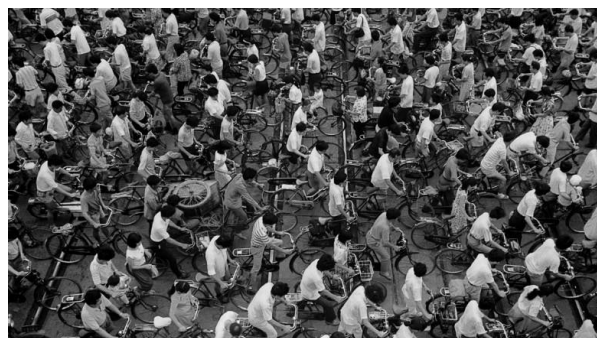
Opgør med Mao tiden

Opgøret med Mao-tiden og ikke mindst Kulturrevolutionen begyndte i slutningen af 1970'erne. Hundretusinder af tidligere ofre for Maos udrensninger, helt tilbage til Anti-højrekampagnen i 1957 og videre under Kulturrevolutionen, blev nu rehabiliteret. Deng havde selv været et af ofrene for Kulturrevolutionen, og kunne således ikke tillægges ansvar herfor. Det samme kunne ikke siges om KKP som helhed eller Folkerepublikkens grundlægger, Mao Zedong.

Man måtte derfor genskrive partiets historie, som det skete i den 50-sider lange rapport om "*Visse spørgsmål i partiets historie siden 1949*". Formålet med rapporten var på den ene side at lægge afstand til Maos værste udskjelser og samtidigt fastholde KKP's eneret til magten. Maos betydning for revolutionen i 1949 fastholdes, mens man afviser Det Store Spring Fremad som "*en venstre-afvigelse*" og Kulturrevolutionen betegnes, som "*det mest alvorlige tilbageslag for partiet, staten og folket siden grundlæggelsen af Folkerepublikken i 1949*". Ansvar for begge disse fejltagelser placeres hos Mao, som et resultat af hans

overdrevne idealisme, vilkårlige magtudøvelse og hans fejlagtige tese om "*klassekampens fortsættelse under socialismen*".

KKP's fortsatte magtmonopol blev retfærdiggjort med, at partiet havde genforenet Kina under en stærk centralmagt efter årtiers borgerkrig og krigen mod Japan. Men skulle partiet fastholde sin ret til magten, måtte man nødvendigvis sikre kineserne en bedre materiel levestandard, sådan som det var sket i de asiatiske nabostater (Japan og Tigerøkonomierne).

Figur 31 Gadebillede fra Shanghai i 1991 hvor biler endnu var en sjældenhed på de kinesiske gader.

Reformpolitikken i 1980'erne

Et af de første problemer man måtte adressere, var den galoperende befolkningstilvækst, som i sig selv kunne underminere den økonomiske vækst. I 1980 vedtager man derfor den berygtede '*etbarnspolitik*', hvorefter kvinder i byerne kun måtte få et barn, mens man i landområderne kunne få to børn, hvis den førstefødte var en pige. For Kinas minoritetsbefolkninger i Tibet, Yunnan, Xinjiang m.v. var der ingen restriktioner på fødselstallet. Etbarnspolitikken var, som mange andre politikker, kun defineret som et overordnet mål fra ledelsen i Beijing. Det var herefter op til de enkelte provinsregeringer at omsætte de politiske mål i konkret lovgivning og dernæst at implementere politikken. I Vesten blev etbarnspolitikken og dens metoder, med for eksempel påtvungne aborter i 6.-7. mdr., stærkt kritiseret for at være et brud på grundlæggende menneskerettigheder.

Det stod klart for Deng Xiaoping at skulle Kina få gang i den økonomiske udvikling, var det nødvendigt at åbne landet op for udenlandske investeringer, for herigennem at få adgang til udenlandsk teknologi og knowhow. Dette var et radikalt brud med den selvforsyningspolitik, som man havde ført i årene under Mao – og for den sags skyld i store dele af Kejsertiden. Her måtte man også gå gradvist frem – altså *”Krydse floden ved at gå fra sten til sten”*.

I 1980 åbnede man de første **Særlige Økonomiske Zoner** i fire havnebyer i det sydøstlige Kina. Den vigtigste af disse var den lille provinsby Shenzhen med ca. 30.000 indbyggere, umiddelbart nord for Hong Kong. I de Særlige Økonomiske Zoner kunne udenlandske virksomheder frit investere, jordpriserne var billige, import- og eksportrestriktioner stort set fraværende, fagforeninger og miljørestriktioner ligeledes. Sidst, men ikke mindst, havde Kina en enorm og hastigt voksende reserve af billig arbejdskraft.

Figur 32 Shenzhen i 1970'erne - ca. 30.000 indb. Shenzhen var en af de første Særlige Økonomiske Zoner som blev oprettet i 1980. Nederst Shenzhen i dag med ca. 9 mio. indbyggere.

Investeringerne til De Særlige Økonomiske Zoner kom ikke mindst fra oversøiske kinesiske firmaer i Hong Kong, Taiwan samt fra Sydkorea og Japan. Man fremstillede primært simple masseforbrugsgoder som tøj, sportsartikler og legetøj, som via Hong Kong blev eksporteret videre ud i verden. Alene i årene 1980-85 oplevede Shenzhen en økonomisk vækst på 58 % om året. En industriel revolution var sat i gang, og hundredtusinder af migrantarbejdere strømmede nu fra de fattige landområder til de nye fabrikker i kystbyerne. Allerede i 1989 var der oven én million migrantarbejdere i Shenzhen, og i dag har byen over 9 mio. indbyggere.

I 1984 oprettes yderligere 14 Særlige Økonomiske Zoner, og sidenhen er antallet udvidet voldsomt, så der i dag er mange hundrede af disse, som tillige er specialiseret i højteknologi, forskning, bioteknologi, bæredygtighed m.v. Den økonomiske udvikling var dog ikke kun begrænset til de Særlige Økonomiske Zoner, men bredte sig hurtigt til både land og by.

I landbruget havde de kollektivt drevne landbrug aldrig givet de stordriftsfordele og slet ikke den forbedring af arbejdsproduktiviteten, som man havde håbet på. Reformerne i landbruget skete på baggrund af lokale spontane initiativer i Anhui- og Sichuan provinsen. Her havde bønderne lejet jord af Folkekommunen og var herefter begyndt på en individuel dyrkning af jorden.

Resultaterne var overvældende og bredte sig som en steppebrand over hele Kina. Allerede i 1983 var Folkekommunerne reelt opløst og kollektivbrugerne ligeledes. Jorden var fortsat ejet af de lokale myndigheder, men kunne nu udlejes til bønderne. I begyndelsen for 15 år ad gangen og senere for en længere årrække.

Med opløsning af Folkekommunerne og det kollektivt organiserede landbrug forsvandt også de mange kollektivt drevne småindustrier og servicevirksomheder, som var blevet oprettet i Mao-tiden. Disse virksomheder blev nu overtaget og videreført af mindre kooperativer eller privatperso-

ner, som købte brugsretten til landsbyens fiskedam eller frugtplantage. Andre overtog byens købmandsbutik, oprettede private sundhedsklinikker osv. Den, der købte kollektivets gamle lastbil, kunne på denne måde starte sit eget transportfirma. Andre, der måske kun ejede en cykel, kørte gerne 30-40 km til nærmeste provinsby for at købe cigaretter, sytråd og nåle m.v., og kunne tilbage i landsbyen sælge sine varer ud af stuevinduet og således tjene gode penge.

De frie markeder var for længst genåbnet på land og i by, og alle steder var der en sand eksplosion af foretagsomhed. Med ét havde kineserne igen fået mulighed for at tjene penge, gøre gode forretninger og forbedre deres levestandard. I medierne hylkede man de såkaldte 10.000 Yuan familier, altså de familier som nu tjente det magiske beløb af 10.000 Yuan om året.¹² Hertil kom historierne om kvinden, der den ene dag stod og stegte nudler på gaden, året efter havde sin egne restaurant og endte op som mangemillionær med en landsdækkende restaurantkæde. Man skal huske på, at i Mao-tiden havde kun de allerfærreste kinesere fået deres løn i kontante penge. Den almindelige aflønning var gratis bolig, sundhedstjeneste og arbejdspoint, som kunne veksles til dagligdagsforbrødenheder i de statsligt ejede butikker.

Bagsiden af denne udvikling var dog, at det sociale sikkerhedsnet, kendt som *'Risskålen af jern'*, som kineserne trods alt havde haft i Mao-tiden, langsomt, men sikkert krakelerede. Denne *'Risskål af jern'* bestod først og fremmest i, at alle kinesere var sikret livstidsansættelse, gratis bolig, skolegang og elementær sundtjeneste. De første der mærkede reformpolitikens negative konsekvenser, var arbejderne i den statslige industrisektor. Her blev livstidsansættelser gradvist afløst af tidsbegrænset kontraktansættelse og ligeløn afløst af akkordlønninger. Det gjorde det muligt for virk-

somhederne at ansætte migrantarbejdere fra landet til lavere lønninger og uden de sociale forpligtelser, som virksomhederne tidligere havde haft.

Arbejdsløshed blev i midten af 1980'erne et nyt fænomen i de kinesiske storbyer, og hertil kom en stadigt stigende inflation, som også havde været ukendt i Mao-tiden. Allerede i 1985 var inflationen på 20 % årligt og var i 1988-89 vokset til ca. 40 %. Mens nogle blev rigere, oplevede andre at tilværelsen var mere usikker end før, og at pengene ikke rakte særlig langt. Dette var blandt andet baggrunden for Tian'anmen-demonstrationerne i 1989.

De intellektuelle i 1980'erne

Den nye kulturelle åbenhed, som Kina oplevede i 1980'erne, var ikke set siden 4. maj-bevægelsen i 1920'erne. De intellektuelle, som siden *'anti-højre-kampagnen'* i 1956, havde været sat uden for indflydelse og under Kulturrevolutionen var blevet deklareret til *"Den Stinkende 9. kategori"*, var tydeligvis taget til nåde igen.

Diskussionerne blandt Kinas intellektuelle mindede om det, man havde hørt i starten af det 20. århundrede. Igen pegede man på konfucianismen som Kinas *'kulturelle svøbe'*, der fastholdt Kina i underudvikling. I bestselleren *"The Ugly Chinaman and the crisis of Chinese Culture"* (1985) revsede forfatteren Bo Yang Kinas intellektuelle for at leve i fortiden. Han skrev blandt andet, at de siden Konfutzes tid har været som *"fanget på bunden af en stillestående dam af soyasauce"*.

En af de intellektuelle, som får størst betydning for den videre udvikling i slut 80'erne, er astrofysikeren Fang Lizhi. I 1985-86 afholder han en række forelæsnings på Kinas universiteter, hvor han taler for den *"Totale vestliggørelse"* som en forudsætning for Kinas modernisering. Fang fastholder kritikken af konfucianismen og opfordrer de studerende til at kæmpe for *"frihed, demokrati og menneskerettigheder"*. Som sagt, så gjort. I vinteren

¹² En embedsmand på amtsniveau tjente i 1985 hele 122 Yuan om måneden, mens en nyuddannet akademiker måtte nøjes med en månedsløn på 57 Yuan.

1986-87 demonstrerede studenterne på en række universiteter i Kina. Da studenterne i jan. 1987 nåede frem til Tian'anmen pladsen, blev de dog stoppet af politiet. Fang bliver ekskluderet af partiet og mister sin stilling ved universitetet.

KKP – for og imod reformpolitikken

KKP's ledelse var dog splittet i forhold til den nye reformpolitik og den nye åbenhed overfor Vesten, som fulgte med. Deng Xiaoping talte om '*Socialisme med kinesiske kendetegn*', men hvad betød det egentlig? Langt ind i partiledelsen var der usikkerhed herom. Ville reformpolitikken ikke blot føre til kapitalismens indførsel og i sidste ende underminere KKP's magtmonopol? Var studenterdemonstrationerne ikke blot det sidste bevis på, at reformpolitikken var gået for vidt?

Siden 1982 havde **Hu Yaobang** (1915-1989) været KKP's generalsekretær, og han støttede varmt reformpolitikken og talte for en større åbenhed, yttingsfrihed og var kritisk overfor marxismen og maoismen.

På KKP's 13. *partikongres* i oktober 1987 kom det til sammenstød mellem parties konservative fløj, som var skeptiske overfor reformpolitikken, og den mere liberale fløj, som støttede reformerne. De konservative fik presset Deng Xiaoping til at afsætte Hu Yaobang, idet han fik ansvar for studenterdemonstrationer i Beijing i vinteren 1986-87. Afløseren for Hu blev **Zhao Ziyang** (1919-2005), som også var reformtilhænger. Som modvægt her til blev den konservative og reformkritiske, Li Peng (1928 -), valgt som premierminister.

Det var tydeligt, at politiske uenigheder ikke længere blev løst ved udrensning, som praksis havde været under Mao. Hu Yaobang beholdt således sin plads i partiets Centralkomite. Fang Lizhi, som havde agiteret for demokrati blandt studenterne, blev ekskluderet fra partiet og mistede sin stilling, men fik tilbudt nyt arbejde i Videnskabernes Akademi.

Når folk som Hu eller Zhao talte om *politiske reformer* i 1980'erne, handlede det ikke om vestligt de-

mokrati. Demokrati havde man oplevet under Kulturrevolutionen, hvor 'Rødgardisterne' havde taget magten i gaderne. Det havde medført anarki, vold og kaos. Politiske reformer handlede derimod om øget adskillelse af parti- og statsapparatet, og en højere grad af decentralisering og dermed større økonomisk og politisk selvbestemmelse til lavere administrative niveauer (provinser, amter, distrikter)

1988: Kulturfeberen breder sig

De problemer studenter og intellektuelle talte om i slutningen af 1980'erne, var de samme som i starten af det 20. årh. Men diskussionen havde hidtil kun foregået indenfor nogle meget snævre cirkler i universitetsmiljøerne. Dette ændrede sig med ét i sommeren 1988. Her blev spørgsmålet om Kinas underudvikling og fremtidige modernisering, bragt ud til den brede befolkning i Tv-serien '**Heshang**'. Tv-serien, som var lavet af en gruppe intellektuelle, gav et ualmindeligt negativt og pessimistisk billede ikke bare af Kina, men af hele den kinesiske civilisation og det kinesiske folk. Den kinesiske mur blev i Tv-serien brugt mesterligt til at symbolisere Kinas århundrede lange isolation fra omverdenen. I filmen fremstilles såvel konfucianismen og maoismen som det kulturelle kviksand, der havde holdt Kina nede. Det kinesiske folk beskrives med Maos egne ord, som '*Poor and blank*'. Det historiske ansvar for at bryde Kinas isolation og underudvikling og blive en del af den moderne (=vestlige) verden blev utvetydigt placeret på studenterne og de intellektuelle. Året efter forsøgte de at tage denne historiske mission på sig.

Tian'anmen 1989

1989 blev et skelsættende år ikke bare i Europa, men også i Kina. Ingen var dog forberedt på det, som skete. Det var meddelelsen om Hu Yaobangs død d. 15. april 1989, som fik de første studenter på gaderne. Efter Hu's afsættelse i 1987 var han, måske uberettiget – kommet til at fremstå som en martyr for studenterbevægelsen.

Den 18. april havde 5-10.000 studenter samlet sig til en uofficiel mindehøjtidelighed på Tian'anmen

pladsen. Det kom her til enkelte sammenstød med politiet. Da den officielle mindeceremoni skulle afholdes d. 22. april i Folkets Store Hal på Tian'anmen, ville pladsen være afspærret. Men i løbet af natten var studenterne strømmet til pladsen og næste dag opgav politiet at rydde pladsen. Nogle vurderer, at der var op til 100.000 mennesker forsamlet på Tian'anmen pladsen.

Nu udspandt der sig et mærkværdigt optrin. Tre studenterledere havde taget opstilling på den store trappe op til Folkets Store Hal, hvor partiledelsen var forsamlet. I 20 min. [knælede studenterne på trappen](#), sådan som traditionen foreskrev det, når man søgte om foretræde for kejseren. Med sig bragte de et 'bønkrift' til partiledelsen.

Hvad var så studenternes krav? De krævede, at Hu Yaobang blev rehabiliteret, et opgør med den omfattende korrupsion og en åben og fri debat mellem regeringen og de studerende og intellektuelle. Men så enkelt var det alligevel ikke. Forud for den 18. april havde studenterne dannet uafhængige studenterorganisationer og studenternes krav var, at det var med disse, at partiledelsen skulle forhandle. Svaret var nej!

Figur 33 Tian'anmen pladsen d. 4. maj, 70 års dagen for 4. maj 1919, samledes 250.000 demonstranter på pladsen

Som tidligere tiders kejsere tolererede KKP ingen organiserede massebevægelser eller opposition udenfor partiets kontrol. Særligt foruroliget blev man et par dage efter, da der på pladsen viste sig

bannere for *"Sammenslutningen af Beijings autonome arbejdere"*. Var dette starten på en kinesisk udgave af den uafhængige polske fagforening 'Solidaritet'? Fra partiledelsens side blev dette tolket som en direkte udfordring af KKP's magtmonopol.

Den officielle reaktion kom den 26. april i en leder i Folkets Dagblad¹³. Her blev studenterdemonstranterne beskrevet som *"en ekstrem lille gruppe"*, som *"fabrikerede rygter og med navns nævnelse angreb partiets ledere og staten (...)."*

De selvbestaldede demonstrationer beskrives som et forsøg på under demokratiets bannere:

"at forgifte folkesjælen, og skabe oprør over hele landet og dermed ødelægge den politiske stabilitet og enhed", med det formål, *"at afvise det kommunistiske partis lederskab og det socialistiske system."*

Studenterbevægelsen var hermed stemplet som en *kontrarevolutionær* bevægelse, og det burde i sig selv have været nok til, at skræmme studenterne fra yderligere aktioner. Men tværtimod. Studenterne blev oprørte og fornærmede over at blive sammenlignet med Rødgardisterne tyve år tidligere. Herefter blev studenterbevægelsens vigtigste krav, at partiet tog afstand fra lederartiklen af 26. april. Det skete selvfølgelig ikke, og i de næste uger tog demonstrationerne til i omfang.

Dagen efter, d. 27. april, trodsede ca. 8.000 studenter demonstrationsforbuddet og begav sig fra Beijing Universitet ind mod byens centrum. Da de opstillede politipatrujer ikke standsede dem, fortsatte de helt ind til Tian'anmen Pladsen. Den tidligere frygt var med ét afløst af euforisk optimisme. Dagen efter deltog mellem 100-150.000 i demonstrationerne og på den 4. maj, årsdagen for demonstrationerne i 1919, samledes ca. en kvart million mennesker på Tian'anmen pladsen.

Studenterlederen Wu'er Kaixi, oplæste her et manifest med titlen *"Det nye 4. maj manifest"*, heri hed det blandt andet:

¹³ Lederartiklen i Folkets Dagblad kan læses på: <http://www.tsquare.tv/chronology/April26ed.html>

”Studenterkammerater, landsmænd. Den kinesiske nations fremtid og skæbne er intimt forbundet med vore hjerter. Denne studenterbevægelse har kun et mål, og det er, at facilitere moderniseringsprocessen ved at rejse demokratiets og videnskabens banner højt, ved at befri folket for resterne af den feudale ideologi og ved at fremme frihed, menneskerettigheder og retssamfundet”.

Den 29. april lykkedes det de nye studenterorganisationer at få et møde med en talsmand for regeringen. Studenterne kom til kort overfor dennes veltalenhed, og studenterlederen Wu'er Kaixi forlod mødet i frustration - senere retfærdiggjort som en protesthandling.

I ugen efter d. 4. maj skete der ikke meget på Tian'anmen, og mange studerende opfordrede til at genoptage undervisningen, som havde ligget stille siden april. Men den 12. maj annoncerer den 23-årige kvindelige student, *Chai Ling*, at man vil begynde på en sultestrejke. I hendes tale til studenterne lød det blandt andet:

”Jeg er kommet her for at fortælle alle, at jeg vil iværksætte en sultestrejke. Hvorfor gør jeg det? Det er fordi jeg vil se regeringens sande ansigt. (...) Regeringen har igen og igen løjet for os og ignoreret os. Vi ønsker blot, at regeringen taler med os og indrømmer, at vi ikke er forrædere. Vi, børnene, er rede til at dø. Vi, børnene, er rede til at give vort liv for at forfølge sandheden. Vi, børnene, er villige til at ofre os selv”

I løbet af et par dage havde 3.000 studenter tilsluttet sig sultestrejken. Konsekvensen var at der igen kom opmærksomhed omkring Tian'anmen og studenterne, og ledelsen af demonstrationerne gled herefter mere eller mindre over til Chai Ling og Wu'er Kaixi.

Blandt studenterne var der stigende uenighed om, hvorvidt man skulle søge konfrontation eller dialog med myndighederne. Myndighederne på deres side ønskede mere end noget andet, at demonstrationerne blev standset, ikke mindst af hensyn til det forestående besøg af USSR's leder

Michael Gorbatjov d. 15. maj. Hele verdenspressen var derfor samlet i Beijing, og demonstrationerne på Beijings centrale plads var en åbenlys ydmygelse for regeringen.

I de næste dage voksede demonstrationerne i omfang, og d. 17. maj var der mere end én million mennesker forsamlet på Tian'anmen pladsen. Flere af de sultestrejkende var samme dag blevet indlagt på hospitalet pga. udmattelse. Her fik de besøg ved sygesengen af premierminister Li Peng, og om aftenen d. 18. maj lykkedes det studenterne at få et direkte møde med Li Peng. Mødet blev transmitteret direkte på Tv, og de forbløffede tv-seere kunne se, hvordan studenterlederen [Wu'er Kaixi](#) mødte op fra hospitalet iført sin pyjamas. Li Peng anlagde en patriarkalsk og belærende tone overfor studenterne, mens Wu'er Kaixi svarende igen i en aggressiv og nedladende tone, som var helt uforenelig med kinesiske normer.

Mødet sluttede brat, da studenterne pludselig forlod mødet. Demonstrationerne i den forløbne måned havde styrket de reformkritiske i partiledelsen, og samme aften blev det besluttet at afskedige partiets generalsekretær Zhao Ziyang, som havde indtaget en forsonende holdning overfor demonstranterne. Dagen efter, d. 19. maj gik en tydelig utilpas Li Peng på Tv, hvor han meddelte, at militære tropper var blevet kaldt til hovedstaden, og at der var indført *militærundtagelsestilstand* fra d.

Figur 34 Den 23-årige Chai Ling taler til studenterne på Tian'anmen pladsen i maj 1989

20. maj.

Igen var resultat et andet end forventet. Flere almindelige borgere tilsluttede sig nu demonstrationerne, og langs indfaldsvejene til Beijings centrum

opførte beboere og studenter vejblokader. De [ubevæbnede soldater](#) kunne ikke trænge igennem vejblokaderne og blev efter kun to dage trukket tilbage fra byen. Efter indførslen af den militære undtagelsestilstand var studenternes sultestrejke øjeblikkeligt blevet indstillet, og blandt studenterne – herunder Chai Ling – var der enighed om at forlade pladsen.

Tian'anmen pladsen var nu domineret af de mest radikale blandt Beijings studenter samt de mere end 100.000 unge, som i maj måned var rejst til Beijing fra hele landet for at tage del i aktionerne. Men der herskede ikke bare forvirring og kaos blandt de tilbageværende, men også bitre magtkampe om, hvem der skulle lede hvem. En lille gruppe af ældre intellektuelle gik nu aktivt ind og støttede studenternes organisering på pladsen, og uden denne støtte var demonstrationerne givetvis ophørt. Der er nok ingen tvivl om, at militærets tilbagetrækning fra Beijing d. 22. maj havde boostet det revolutionære mod hos de radikale studenter. Chai Ling skiftede da også holdning og valgte nu at blive på Tian'anmen med demonstranterne. På et stormøde for 300 studenter d. 25. maj diskuterede man, om man skulle fortsætte dialogens vej eller arbejde for et egentlig kup, f.eks. med hjælp fra militæret. Det blev den sidste strategi, som man valgte. I en efterfølgende erklæring krævede studenterne nu, at Li Peng blev afsat og Zhao Ziyang genindsat på hans post.

Ved slutningen af maj måned havde demonstrationerne stået på i halvanden måned, endnu uden voldelige sammenstød eller tilskadekomne. Militæret var trukket tilbage, og der var ikke længere synligt politi i gaderne. På Tian'anmen pladsen blev de demonstrerende over højtalerne opfordret til at forlade pladsen.

Lørdag d. 3. juni havde 2.000 soldater forsøgt at nå frem til Tian'anmen, men var igen blevet stoppet af folkemængden. Ved Muxidi, ca. 4 km. vest for Tian'anmen, var flere militære køretøjer blevet erobret af den ophidsede folkemængde og i nogle tilfælde også soldaternes våben. På dette tidspunkt havde mange demonstranter og beboere

fået den fejlagtige opfattelse, at vejblokaderne kunne bremse militærets fremrykning. Men om aftenen d. 4. juni kom nye og bedre udrustede tropper med kampvogne og armerede mandskabsvogne, som hurtigt rykkede ind igennem byens forstæder. Deres ordre var entydig. Tian'anmen pladsen skulle ryddes.

Figur 35 Tank-manden. Beijing - Chang'an Boulevard d. 5. juni, dagen efter rydningen af Tian'anmen pladsen. En civil borger, med indkøbsposer i hånden, blokerer for de militære tanks, som prøver at dreje udenom manden, hvorefter han igen og igen stiller sig foran køretøjet. Vurder selv hvordan scenen blev tolket i henholdsvis Vesten og i Kina.

Tankvognene kørte lige igennem vejblokaderne, og flere blokadevagter blev dræbt. Nogle kampvogne blev sat i brand af demonstranterne, soldater indebrændte eller blev lynchet og ophængt i lygtepælene af demonstranterne. Særlig ved Muxidi gik det hårdt for sig, og soldaterne syntes at have skudt vildt omkring sig i ren panik, og adskillige civile blev herved dræbt. Omkring midnat fik studenterne på Tian'anmen kendskab til skyderierne ved Muxidi. Wu'er Kaixi aflagde nu et højtideligt løfte, idet han udtalte: "Vi – det kinesiske folk – er nu kaldet til at ofre os selv, for skabelsen af en smukkere morgendag", og ifølge Chai Jing aflagde hun og andre studenter nu følgende ed:

"Jeg forpligter mig til at ofre mit unge liv for forsvaret af Tian'anmen og republikken. Mit unge hoved må blive hugget af, blodet må flyde, men Tian'anmen må ikke mistes. Jeg vil kæmpe til sidste mand".

Da soldaterne nåede frem til pladsen omkring kl. 1.30 om natten, var der kun et par tusinde studenter tilbage. Pladsen blev omringet af soldaterne og demonstranterne opfordret over højtalerne til at forlade pladsen, mens alt lys blev tændt. Et par af de ældre intellektuelle indgik en aftale med den militære ledelse om, at demonstranterne frit kunne forlade pladsen i via det sydøstlige hjørne. Under afsyngelse af Internationale og marcherende på rad og række forlod demonstranterne pladsen omkring kl. 5. om morgenen d. 5. juni. Ifølge udenlandske øjenvidner var der ingen demonstranter, der blev dræbt på pladsen.

Efter Tian'anmen

Militærets indsættelse mod demonstranterne i Beijing chokerede ikke bare den kinesiske befolkning, men også i Vesten kom der skarpe fordømmelser af det, man omtalte som *"Massakren på Tian'anmen"*. De officielle dødstal var ca. 200 dræbte, heraf 36 studenter. I de vestlige medier fortalte man derimod om en *'massakre på Tian'anmen pladsen'*, hvor studenterne var blevet knust under militærets tanks, endnu mens de lå i deres telte. Denne version af begivenhederne byggede ikke mindst på studenterlederen Chai Jing og en anonym 20-årig student, og blev ukritisk videreformidlet af vestlige journalister, som opholdt sig i sikker afstand på Beijing Hotel.

Udviklingen på Tian'anmen var et nederlag for de reformvenlige kræfter i partiledelsen og en ydmygelse for Deng Xiaoping. To af hans udvalgte Generalsekretærer var nu væltet, Hu Yaobang i 1987 og Zhao Ziyang i 1989, begge på baggrund af studenterdemonstrationer. Allerede i 1987 var Deng trådt ud af KKP's daglige ledelse (Politbureauets Stående Udvalg) og efter Tian'anmen, forlod han sin sidste officielle post som formand for Den Centrale Militærkomite.¹⁴ De reformkritiske kræfter i partiledelsen – herunder Li Peng, havde kun fået bekræftet deres værste frygt for, hvad reformpolitikken kunne medføre.

¹⁴ Se diagram over KKP's organisatoriske struktur på: www.kina-historie.dk/grafik/partisystemet-i-kina.jpg eller s. 106

Umiddelbart efter d. 5. juni indførte mange vestlige lande omfattende økonomiske og diplomatiske sanktioner mod Kina. Den internationale fordømmelse af Kina blev yderligere forstærket af, at Kina i marts 1989 havde indsat militære tropper mod et oprør i Tibet. Tibeternes åndelige leder, Dalai Lama, fik samme år tildelt Nobels Fredspris.

Men det, der virkelig bekymrede den kinesiske ledelse, var udviklingen i Europa. I efteråret 1989 blev de kommunistiske stater i Østeuropa væltet, kulminerende med Berlin-murens fald i november og henrettelsen af Rumæniens leder, Ceausescu i Julen 1989. Endnu mere gruopvækkende var det for KKP-ledelsen, da Sovjetunionen – Socialismen Moderland, blev opløst i Julen 1991 og erstattet af en lang række selvstændige stater.

I Vesten var den almindelig holdning, at Kina var kørt ud på historiens sidespor i forhold til de politiske ideologiske strømninger, som prægede tiden. Det var derfor ikke et spørgsmål om hvis, men alene *hvornår*, at også det kommunistiske styre i Kina måtte falde for de demokratiske vinde. Kina stod nu mere internationalt isoleret end nogensinde siden revolutionen i 1949.

Figur 36 Forsider på Time Magazine i 1989

H.B. Larsen & Smitt: "Kina efter 1840" (Systime 2011) s. 137-139

Både i og uden for Kina har debatten om dette nye program været intens og omfattet problemstillinger som: hvad er baggrunden for og formålet med programmet? Er det overhovedet seriøst ment? Hvordan forholder *Det Harmoniske Samfund* sig til de hidtidige udviklingsstrategier i Kina? Og hvor længe vil det være Partiets politik?

Som sædvanlig fristes man til at sige, er der opstået to fløje i fortolkningen af programmet. En fløj der opfatter programmet som et paradeforslag, som KKP-ledelsen ikke har alvorlige intentioner om at gennemføre. Det er kun skabt for at give det udseende af, at KKP tager ubalancerne i det kinesiske samfund alvorligt og for at kunne legitimere Partiets fortsatte monopol på magten. Denne fløj peger på, at *Det Harmoniske Samfund* ikke er blevet fulgt op af nogen større reformer, der skal realisere programmets intentioner.

En anden fløj mener, at Hu Jintao og Wen Jiabao for alvor har foretaget en kursændring og vil styre udviklingen i det kinesiske samfund i retning af en socialdemokratisk inspireret velfærdsstats model. Desuden hævder disse samfundsforskere, at balancen i KKP efterhånden er tippet til fordel for venstrefløjen, som stædigt har holdt fast i, at Kinas Kommunistiske Parti skal være – kommunistisk. Den kinesiske ledelse er endvidere nødt til at gøre noget ved de ubalancer, der præger det kinesiske samfund og den store utilfredshed, som lurer lige under overfladen. Selv om antallet af partimedlemmer fortsat er højt, og medlemskab af KKP giver både prestige og privilegier, er engagementet hos partimedlemmerne klart dalende, og Partiets rolle på alle niveauer i samfundet er aftagende.

Denne fløj peger også på den kinesiske ledelses hurtige og kraftige reaktion på den internationale finanskrise som udtryk for, at tanken om *Det Harmoniske Samfund* spiller en vital rolle for partiets ledere. Allerede inden Finanskrisen reelt havde nået Kina i oktober 2008, vedtog den kinesiske regering at iværksætte kæmpeprojekter med bygning af højhastighedstog, der skulle stimulere et forventet fald i produktion og beskæftigelse. Deng Xiaopengs slogan fra 1980'erne: *Nogen må blive rige først*, er erstattet af Wen Jiabaos udtalelse i 2007: *Flåden sejler ikke hurtigere end det langsomste skib*.

DEMOKRATI OG MENNESKERETTIGHEDER

Grundlæggende er Kina fortsat en ét-parti stat. Der afholdes stadig ikke frie valg til uafhængige lovgivende forsamlinger, som vi har kendt det i den vestlige verden de sidste par hundrede år.

Demokrati og menneskerettigheder er en problematik, som der er megen fokus på i Vesten. Med jævne mellemrum fremsætter vestlige samfundsforskere den påstand, at med den øgede liberalisering af økonomien vil nødvendigvis følge en politisk liberalisering, fordi der vil blive etableret en stor moderne indstillet middelklasse, som vil kræve demokratiske rettigheder. Tankegangen fremføres i flere versioner og med forskellige argumenter, men fundamentalt opererer mange i Vesten med en forestilling om, at en hypermoderne liberal økonomi ikke kan forvaltes af en diktaturstat.

Menneskerettighederne har rødder i en europæisk opfattelse af forholdet mellem stat og borger, hvor borgerne fra 1700-tallet fik udstrakt selvstændighed og uafhængighed i forhold til myndighederne. Men sådan har forholdet aldrig været i Kina; her har folket siden kejsertiden været underlagt staten. Ifølge traditionel konfuziansk tankegang vil

regenten principielt søge at skabe de bedste vilkår for sine undersåtter, derfor må disse forventes at være absolut lydige i forhold til magthaveren. Denne forståelse af forholdet mellem stat og borger passer fint med den kommunistiske parti-model, hvor elitepartiet opfatter sig som samfundets avantgarde, der kender folkets behov. Folket bør derfor ubetinget følge Partiets politik.

Derfor er den almindelige kineser ikke sikret borgerrettigheder som ytringsfrihed, forenings- og forsamlingsfrihed og religionsfrihed. Især den manglende ytringsfrihed har givet anledning til voldsom kritik fra såvel kinesiske systemkritikere som internationale organisationer.

De kinesiske ledere afviser, at menneskerettighederne er universelle. De er kulturelt betingede, det vil sige afhængige af det samfund og den kultur, hvor de er gældende. Menneskerettigheder i Kina ser derfor anderledes ud end i Vesten. I forlængelse heraf hævder kineserne, at menneskerettigheder er et internt anliggende: Hvert land udfører deres egne rettigheder. Det er ikke noget man fra international hold skal blande sig i. Og det væsentlige for den kinesiske befolkning har været at få forbedret dens sociale rettigheder. Derfor har bekæmpelse af sult og fattigdom været prioriteret i den kinesiske regerings menneskeretspolitik.

I 2007 gennemførte Kina en lov, hvor man ligestillede offentlig og privat ejendomsret. Hermed blev en basal menneskeret i vestlig forstand, nemlig ejendomsretten, slået fast i kinesisk lovgivning. Loven demonstrerer meget godt de kinesiske lederes pragmatiske holdning til både kommunistisk ideologi og menneskerettigheder. Privat ejendomsret er jo uforenelig med klassisk kommunistisk praksis, der er baseret på kollektiv ejendomsret. Loven skal derfor ikke opfattes som en indrømmelse over for kritikken af de manglende menneskerettigheder i Kina, men snarere som en konsekvens af den økonomiske liberalisering af økonomien, som har stået på dagsordenen de sidste mere end 30 år.

Kina gennemførte i 2007 også en retsreform, som indebærer *juridiske garantier for menneskerettigheder*. Med denne reform tager Kina – i hvert fald formelt – et skridt i retning af den retspraksis, vi kender fra vestlige demokratier. Her gælder det jo, at den anklagede er uskyldig, indtil det modsatte er bevist, og at alle anklagede, fra de fængsles, har ret til en advokat. De omvendte principper har altid været gældende i Kina: den anklagede var principielt skyldig, når der var rejst tiltale mod ham, og han fik først en forsvarer få dage før retssagens start. En ordning som det danske grundlovsforhør kendes heller ikke i det traditionelle kinesiske retssystem. Ifølge iagttagere har følgerne af retsreformen, hvor man indfører de vestlige principper, ikke været helt så gunstige, som man kunne have håbet. Det hænger blandt andet sammen med, at der er for få advokater i Kina – noget som myndighederne gør meget for at rette op på.

Men der er sket små skridt i retning af at oprette frie institutioner i Kina de sidste 25 år. Som nævnt indførte man i slutningen af 1980'erne valg til landsbyleder-posten. Kinas ledelse har selv peget på disse valg som et skridt i retning mod mere demokratiske forhold i landet. I 1998 blev ordningen gjort obligatorisk i alle landdistrikter. Men siden er man ikke gået længere i den retning. Ingen af de besluttende instanser på nationalt plan i Den Kinesiske Folkerepublik er folkevalgte.

I sted
ordninge
tative org
tager vigt
involvere

CENSUR

Internett
kommun
Internett
blev dog
rene for

De ki
på nettet
filtre på
af mails,
mations
gerer så
er der ov
er beska
op mod

SKOLE

I stedet for har man i nogle regioner eksperimenteret med andre demokrati-lignende ordninger. Det gælder fx i kæmpebyen Chongqing, hvor man har udviklet nogle konsultative organer. De går ud på at afholde en række høringer, inden de lokale myndigheder tager vigtige beslutninger. I nogle tilfælde har disse høringer, ved brug af tv og Internettet, involveret omkring 100.000 borgere.

GENSUR PÅ INTERNETTET

~~Internettet er i øvrigt et kapitel for sig selv i Kina. Da Internettet blev det store globale kommunikations- og informationsnetværk i sidste halvdel af 1990'erne, mente mange, at Internettet ville ændre de politiske vilkår i Kina i demokratisk retning. Disse kloge folk blev dog hurtigt klogere, for det der skete var, at de kinesiske magthavere ændrede vilkårene for brugen af Internettet i hvert fald i Kina.~~

~~De kinesiske myndigheder formåede i første omgang at presse de store søgemaskiner på nettet som Google og Yahoo til at følge deres krav om politisk censur ved at acceptere filtre på søgemaskinerne. De blokerede for bestemte hjemmesider og forhindrede trafik af mails, der indeholder politisk uønskede udtryk og umuliggør på forskellig vis fri informationsøgning. Man kan fx i princippet godt søge på Wikipedia i Kina, men den fungerer så langsomt, at det reelt er umuligt at anvende dette Internet-leksikon. Tilsvarende er der overvågning af de sms'er, kineserne sender hinanden. Hvor mange mennesker, der er beskæftiget med disse overvågningsopgaver, er uvist, men vestlige iagttagere gætter på op mod 100.000 mennesker.~~

SKOLEKLASSE PÅ SHANGHAI UNIVERSITET

H.B.Larsen & Smitt: "Kina efter 1840 (Systime 2011)"

~~Men måske er spørgsmålet forkert stillet. For vil Kina overhovedet være en supermagt? Det vil sige en stat, der er i besiddelse af et bredt spektrum af magtmidler, og som ved sin blotte adgang til disse magtmidler er i stand til at gennemtvinge sine interesser på globalt niveau. Kina er utvivlsomt godt på vej til at have de økonomiske ressourcer, som det kræver for at få supermagtsstatus, men der er ikke meget, der tyder på, at Kina anvender en tilstrækkelig del af disse ressourcer på at opnå de militære midler til at kunne sikre Folkerepublikken supermagtsstatus.~~

~~Kina har godt nok verdens største stående hær på ca. 2,1 mio. Men de økonomiske ressourcer, Folkerepublikken anvender på militærbudgettet er begrænsede. Det antages, at kineserne anvender under 100 mia. \$ om året til militære formål. Det er på niveau med, hvad lande som Japan og Frankrig bruger, men det er meget lavt i forhold til Kinas befolkningstal og størrelse. Og det virker som et latterligt lille beløb i forhold til de mere end 600 mia. \$ om året, som USA anvender til militære formål.~~

~~I forlængelse af den indenrigspolitiske kampagne om Kina som et *Harmonisk Samfund* taler de kinesiske ledere også om, at de vil virke for en *Harmonisk Verden*. Og tilsvarende taler de om Kinas fredelige opstigen til stormagt. I det hele taget har de kinesiske ledere i det 21. århundrede forsøgt at markedsføre Kina som en blød og venligsinnet stormagt. Begrebet er måske ikke rigtigt slået an, men ser man på mål og midler i den kinesiske udenrigspolitik, er det faktisk svært at finde konkrete eksempler på, at denne karakteristik ikke passer.~~

FINANSKRISEN OG FORHOLDET MELLEML USA OG KINA

Perioden 2003-2007 var præget af en global højkonjunktur med høj økonomisk vækst både i de fleste vestlige industrilande og i de asiatiske tigerøkonomier – ikke mindst den kinesiske. Selv om både USA og Kina havde fremgang i produktion og beskæftigelse i disse år, var der flere forskelle end lighedspunkter på udviklingen i de to lande. USA havde nemlig et ekstremt højt underskud på deres betalingsbalance, det gjaldt både for de private husholdninger og for staten, som i årtier havde brugt flere midler, end man havde fået ind i (skatte-)indtægter. I Kina havde man til gengæld et ekstremt stort overskud både på betalingsbalancen og på statsbudgettet. En meget stor del af dette overskud investerede kineserne i amerikanske statsobligationer. Det vil sige, at amerikanerne levede højt på penge, de havde lånt af kineserne, som sammen med Japan har de største valutareserver i verden.

I 2008 blev verden ramt af en global finanskris, som begyndte i USA, hvor ejendomsmarkedet på det nærmeste brød sammen. Det resulterede i en krise for den amerikanske finanssektor: Mange af de banker og realkreditinstitutioner, som havde lånt penge ud til huskøb, havde tabt meget store beløb og var truet af konkurser. Kun en indgriben fra den amerikanske stat i efteråret 2008 og foråret 2009, via de såkaldte bankpakker, reddede finanssektoren.

Dette forløb gentog sig i mange lande, især den vestlige verden, og det førte overalt til mistillid til finanssektoren samt nedgang i produktion og beskæftigelse. Kort sagt en økonomisk recession. Overalt forsøgte regeringerne at imødegå krisen ved at tilføre finans-

sektoren store økonomiske ressourcer, og man lavede indgreb, som skulle stimulere forbruget og skabe arbejdspladser for at få brudt den nedadgående spiral. Det gjaldt også i Kina, hvor mange mistede deres job, men den økonomiske vækst var fortsat på 9 procent!

Med finanskrisen blev USA's afhængighed af kinesisk kapital både mere vital og mere synlig. Situationen er kompliceret: Kina låner USA penge, så amerikanerne kan opretholde deres høje forbrug – og oparbejde en endnu større gæld. En stor del af den kinesiske eksport af industrivarer går til USA, så det ville også ramme Kinas økonomi hårdt, hvis man smækkede kassen i for amerikanerne. Det amerikansk-kinesiske forhold er blevet karakteriseret som *en mellemting mellem en symbiose og et gensidigt kvælertag*.

Som det fremgår, er USA den svage part i denne økonomiske relation. USA er under krisen nødt til at få dækket sit underskud, og Kina er et af de få lande, der har kapital nok at blive ved med dette. Kineserne har en høj privat opsparing, og deres forbrugskvotient er lav. Det vil sige, at kineserne anvender typisk under halvdelen af deres indtægt til at købe forbrugsvarer. De har derfor mulighed for at vælge en plan B ud af deres problemer. Kina kan stimulere forbruget på det enorme hjemmemarked og på den måde løse nationens afsætningsproblemer.

Den kinesiske økonomis styrke i kombination med de lave priser på kinesiske eksportvarer har fået USA og EU til lægge pres på de kinesiske ledere for at få dem til at opskrive den kinesiske yuan, så den bliver mere værd i forhold til andre valutaer. En sådan revaluering ville medføre, at kinesiske varer blev dyrere at importere og at de vestlige landes egne produkter bedre ville kunne klare sig i konkurrencen med de billige produkter fra Kina. Dette ville rette noget op det skæve bytteforhold mellem Kina og de vestlige industrilande. Dette ønske har de kinesiske ledere klart afvist: De ønsker ingen indblanding i kinesiske forhold. At forbrugerne i USA og EU, som køber flere og flere varer Made in China, formentlig ikke ville bryde sig om de prisstigninger, der ville blive følgen af en kinesisk revaluering, er en anden sag. Men forbrugerne bliver ikke spurgt om valutaindgreb.

Finanskrisen har således tydeliggjort Kinas vitale og massive rolle som kreditor-nation. Og denne rolle indebærer, at mange på den internationale scene ønsker, at Kina skal tage større internationalt ansvar og spille en mere proaktiv rolle i både international økonomi og politik. Det gælder fx den nye amerikanske præsident Barack Obama og FN's generalsekretær Ban Ki-Moon. En nærmere beskrivelse af, hvordan denne rolle konkret skal spilles, savner man dog.

Under klimakonferencen i København i december 2009 påtog Kina sig for alvor en stormagtsrolle. Men her allierede folkerepublikken sig ikke med de andre stormagtsaktører som USA og EU. I stedet var det tydeligt, at Kina stadig opfattede sig som et udviklingsland og gjorde fælles front med andre store udviklingslande som Brasilien og Indien. Det var desuden et afgørende mål for de kinesiske ledere at undgå, at udenlandske instanser skulle kunne kontrollere den kinesiske produktion og dens CO₂-udledning.

Ifølge de vestlige industrilandes fortolkning måtte Kina med sin støtte til u-landene bære en stor del af ansvaret for klimakonferencens fiasko, mens Kina og mange u-landemende, at den danske ledelse af konferencen var årsag til dens manglende resultater. Den

danske regering havde på forhånd lagt sig for tæt op ad USA's interesser og tog simpelt hen ikke nok hensyn til de svagere landes behov.

Flere forskere i international politik har peget på, at en anden følge af finanskrisen kunne blive et nyt internationalt system med to poler: USA og Kina. Her er imidlertid ikke – som under Den Kolde Krig – tale om et bi-polært system, hvor de to poler optræder som modsætninger og modstandere, men snarere om et duo-polært system, hvor polerne er tæt forbundne og er gensidigt afhængige af hinanden som Yin/Yang.

Som opsummering af Kinas udvikling siden revolutionen i 1949 kan vi meget passende referere en vittighed, som cirkulerede blandt kinesiske Internet-brugere i foråret 2009, da Finanskrisen var på sit højeste. Den lød

1949	Den kinesiske Revolution:	Kun kommunismen kan redde Kina!
1979	Dengs økonomiske reformer:	Kun kapitalismen kan redde Kina!
1989	Kommunismens sammenbrud i Østeuropa:	Kun Kina kan redde kommunismen!
2009	Den kapitalistiske Finanskrise:	Kun Kina kan redde kapitalismen!

Leholt (2018) s. 66-68

Kina og verden

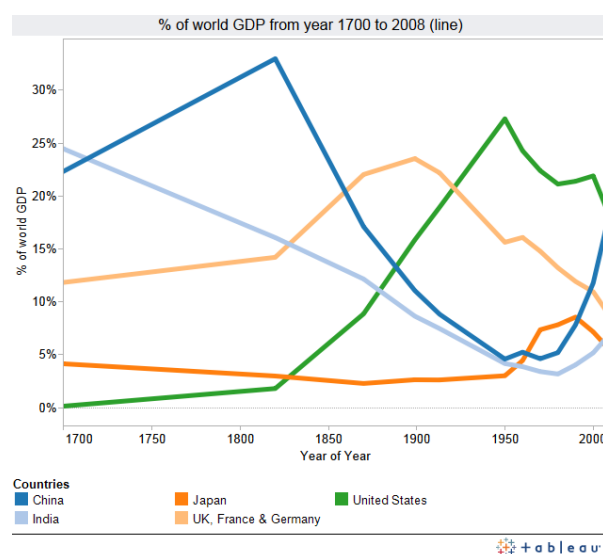
I den kinesiske selvforståelse har Kina i årtusinder set deres civilisation som overlegen i forhold til andre ikke-kinesiske civilisationer. For kineserne var Kina simpelthen den menneskelige civilisations centrum, og fra de tidligste dynastier har kineserne omtalte deres land som *Tian Xia* 天下 - Alt under Himmelen - og senere som *Zhong Guo* 中国 - Riget i Midten. Denne etnocentriske selvforståelse byggede ikke bare på tusindårig sammenhængende historie og kultur, men også det faktum at Kina endnu i starten af 1800-tallet forsat var verdens største økonomi.

Udenrigshandel har aldrig været et økonomisk mål for Kina, men alene et middel til at opretholde fredelige relationer med nabostaterne. Dette skete gennem det såkaldte 'tributssystem', hvorefter nabostaterne kunne aflægge faste ceremonielle besøg hos kejseren og overdrage gaver som symbol på deres anerkendelse af Kinas overhøjhed. Til gengæld anerkendte kejseren nabostaternes uafhængighed og gav dem samtidigt lov til at hjemføre kinesiske varer som silke, te og porcelæn.

Under Ming (1368-1644) og Qing-dynastiet (1644-1911) var udenrigshandel direkte forbudt og Kina var reelt set isoleret fra omverdenen. Kun i havnebyen Kanton kunne udlændinge en gang årligt købe de eftertragtede kinesiske varer. Denne restriktive handelspolitik stødte dog sammen med den europæiske ekspansionisme og imperialism og førte til Opiumskrigen i midten af 1800-tallet, hvor de europæiske stormagter fik tiltunget sig fri adgang til det kinesiske marked. Kinas militære nederlag til Vesten og Japan demonstrerede, hvor håbløst underudviklet Kina var rent teknologisk og militært i forhold til vesten, og førte til Qing-dynastiets fald i 1911. Herefter fulgte fire årtiers med politiske kaos, borgerkrige og den japanske besættelse fra 1937-45.

I den kinesiske historieskrivning betegnes årene fra opiumskrigen i 1840'erne og frem til oprettelsen af den Kinesiske Folkerepublik i 1949 som de "Hundrede års ydmygelser" under den uden-

landsk imperialisme. Siden slutningen af 1800-tallet har forskellige generationer af kinesiske ledere derfor søgt efter en måde, hvorpå Kina kunne blive moderniseret og igen indtage en ligeværdig plads blandt verdens moderne nationer. Først inspireret af Japan og i mellemkrigstiden af den europæiske fascisme og i 1950'erne af det socialistiske Sovjetunionen. Fra starten af 1960'erne kom det dog til et brud mellem Maos Kina og Sovjetunionen, og Kina stod igen fuldstændigt isoleret fra omverdenen. Det var først med Deng Xiaopings reformpolitik efter 1978, at Kina igen blev åbnet op for udenlandske investeringer og varehandel.

Figur 45 Kina og udvalgte landes andel af verdens samlede økonomiske velstand (BNP)

Der er tre årstal som er blevet afgørende for Kinas forhold til omverdenen i de sidste årtier. Det er for det første året **1989**. Op gennem 80'erne havde Kinas nye åbning ført til en næsegrus beundring af Vesten og den vestlige kultur ikke mindst blandt Kinas intellektuelle og progressive studenter. Studenternes krav om øget vestliggørelse kulminerede med de knap syv ugers demonstrationer på Tian'anmen pladsen i foråret 1989. Samme år faldt de kommunistiske stater i Østeuropa, Berlin - og siden hen Tyskland, blev genforenet og med Sovjetunionens opløsning i december 1991 var den Kolde Krig slut og Vesten havde vundet 45 års ideologisk kappestrid.

En ny verdensorden?

Afslutningen af Den Kolde Krig gav i Vesten anledning til, at man talte om en ny *verdensorden*. En verdensorden hvor kapitalismen havde sejret og hvor vestlige liberale og demokratiske værdier ville brede sig i verden. Den økonomiske globalisering, som tog fart i 1990'erne, blev simpelthen synonym med en *vestliggørelse* og dermed øget tilslutning til vestlige demokratiske værdier og normer. Kinas brug af militær magt mod demonstranterne i 1989, blev mødt med voldsom fordømmelse fra vesten, og Kina havde således meldt sig ud af den nye verdensorden. Det var ikke et spørgsmål om hvis, men alene hvornår det kommunistiske styre i Kina måtte falde.

2001 blev den næste milepæl i internationale politiske orden. Da muslimske ekstremister d. 11. september angreb USA blev det tolket som en krigserklæring mod den liberale verdensorden. Vesten svarede igen med USA's *Krig mod Terror*, hvor demokratiet om nødvendigt skulle indføres med væbnet magt i Afghanistan og Irak og senere i Libyen. Denne udvikling syntes umiddelbart at bekræfte S. Huntingtons hypotese om "*Civilisationernes sammenstød*", som en ny type af internationale konflikter efter den Kolde Krig.

Allerede i 1990'erne var der røster fremme om, at det 21. århundrede kunne blive det asiatiske århundrede, ligesom det 20. århundrede er blevet kaldt det amerikanske århundrede. Baggrunden for denne hypotese var det økonomiske mirakel som først Japan og siden de asiatiske Tigerøkonomier (Hong Kong, Singapore, Taiwan og Sydkorea) havde oplevet siden 1960'erne, og som fra 1990'erne havde spredt sig til Kina.

I 2001 blev Kina medlem af Verdenshandelsorganisationen WTO, og fik dermed fri adgang til de vestlige eksportmarkeder. Siden da har Kina oplevet en eksplosiv økonomisk vækst. Allerede i 0'erne blev Kina omtalt som '*verdens fabrik*' og den økonomiske globalisering var blevet synonym med Kinas stigende betydning for verdensøkonomien.

Kinas økonomiske udvikling i begyndelsen af det 21. århundrede var på alle måder ekstraordinær. Alene i årene 2000-2007 blev Kinas eksport mere end firedoblet og mens den årlige økonomiske vækst lå på over 10 % og mere end 500 mio. kinesere var siden reformpolitikens start i 1978 blevet løftet ud af absolut fattigdom. Fra 2001 til 2017 er Kinas BNP blevet fordoblet fra 1.339 mia. til 12.238 milliarder US \$.

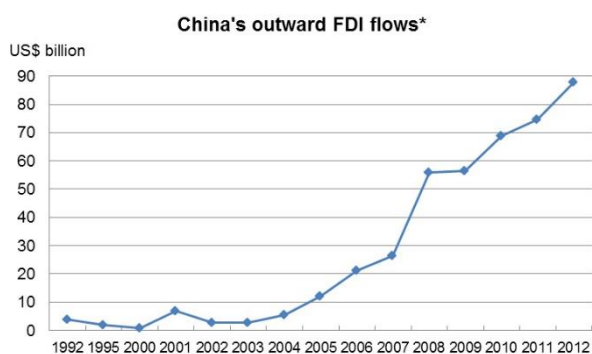
Året **2008** blev endnu et skelsår, for Kina som for verdenen. For omverdenen var den kinesiske åbningsceremoni ved OL i Beijing i august 2008, på én gang imponerende og skræmmende. Men det var udviklingen i Vesten og Mellemøsten som for alvor satte det Kinas økonomiske mirakel i relief.

Med den internationale finanskrisens udbrud i efteråret 2008 blev der med ét sat en stopper for 10-12 års økonomisk vækst i Vesten. Gældskrisen i Grækenland og det sydeuropæiske område blev en tikkende bombe under EU-samarbejdet. Det Arabiske Forår i 2011 førte ikke til den demokratisering i Mellemøsten, som man havde håbet, men kastede regionen ud i et endnu større kaos med en endnu ikke afsluttet borgerkrig i Syrien. Resultatet var en massiv flygtningestrøm til Europa, som har rystet sammenholdet i EU og direkte førte til Brexit, den engelske udmelding af EU.

Da Kina i 2011 overtog pladsen som verdens næststørste økonomi, kun overgået af USA, var det ikke længere et spørgsmål om hvis, men *hvornår* Kina også ville overgå USA. Nogle gik så vidt, som at foreslå, at det vi oplever nu, er afslutningen på 500 års vestlig global dominans og starten på en ny verdensorden, men nu med Asien og ikke mindst Kina som den dominerende magtfaktor i verden.

Andre så i Kinas økonomiske mirakel en ny udviklingsmodel, som i højere grad end den vestlige model ville appellere til andre udviklingslande i Asien, Afrika og Latinamerika. Det er nok ikke mindst Kinas evne til at fastholde en autoritær styreform og samtidigt skabe økonomisk vækst, som har særlig appeal til mange ikke vestlige lande. Demokrati syntes ikke længere at være forudsætningen for økonomisk vækst og politisk stabilitet.

Mens Vesten oplevede økonomisk tilbagegang, manglende politisk lederskab i forhold til de internationale konflikter og en begyndende disintegration i EU, fortsatte den økonomiske vækst i Kina. Efter 2008 var det blevet tydeligt for alle, at Kinas økonomiske betydning for verdensøkonomien ikke længere kunne ignoreres. Alene i årene 2012-16 tegnede Kina sig for 34 % af verdens samlede økonomiske vækst. Det har ikke mindst vist sig i Kinas stadig større udenlandske investeringer ikke mindst i Asien, Afrika og Latinamerika. Storstilede

Figur 46 Kinas udenlandske investeringer 1992-2012

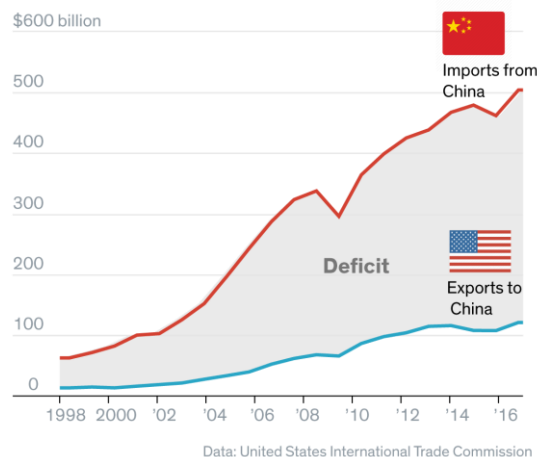
investeringsprojekter som 'One Belt, One Road' projektet fra 2013, demonstrerede også Kinas evne og vilje til at fremme den økonomisk integration mellem Kina og det euroasiatiske kontinent.

Make China / USA Great – again.

Mens Kina siden 1980'erne havde fulgt Deng Xiaopings udenrigspolitiske doktrin om at "holde en lav profil", så har det politiske slogan under Xi Jinpings ledelse været *Den Kinesiske Drøm*. Reelt set handler det om at Kinas nyvundne økonomiske stormagtstatus skal genrejse den kinesiske civilisation tidligere storhed og den internationale respekt og prestige, som blev knust under de "Hundrede års ydmygelser". Kina optrådte nu med en større national selvbevidsthed og syntes rede til at påtage sig et større rolle i den internationale politik. Det viste sig med Kinas tilslutning til klimaaftalen i Paris i 2015 og med atomaftalen med Iran samme år. Ligeledes er Kina i dag det land der bidrager mest til FN's fredsbevarende missioner.

Om Kina så på længere sigt vil bruge sin nye stormagtstatus til at påtage sig et større globalt lederskab må tiden vise.

The widening trade gap

Figur 47 Handelsbalancen mellem USA og Kina 1998-2017 i Mia. US \$

For mange i Vesten er Kinas økonomiske genrejning blevet set som en direkte trussel. Det gælder ikke mindst USA's nye præsident, Donald Trump, som førte valgkamp i 2016 under slogan som 'America First' og 'Make USA Great Again'. Kina blev her udpeget som skurken, der gennem valutamanipulation, unfair handelspraksis og tyveri af vestlig teknologi og knowhow havde stjålet de amerikanske arbejdspladser. Paradoksalt nok var det nu Xi Jinping som da DAVOS-topmødet i jan 2016 talte for fortsat frihandel, globalisering og internationalt samarbejde, mens Donald Trump blev fortaler for en nationalistisk, protektionistisk og isolationistisk politik og et opgør med den internationale multilaterale verdensorden som USA selv havde været arkitekten bag efter 1945.

Nogle vil se Kinas opstigen som en trussel mod USA som den dominerende supermagt og peger på faren for en krig mellem USA og Kina. I sommeren 2018 begyndte Trump at lægge ekstra 25 % told på en lang række kinesiske varer, og kineserne svarede igen med told på amerikanske varer. I efteråret 2018 havde det udviklet sig til en reel handelskrig mellem USA og Kina .

USA 21.07.2018 kl. 23:09

CIA-vice direktør:

Kina vil erstatte USA som supermagt ²

Af Anne Filbert

Kinas mål er at erstatte USA som verdens ledende stormagt. Det har Michael Collins, der er vice direktør for den amerikanske efterretningstjeneste CIAs østasiatiske missionscenter, udtalt på en konference i Aspen fredag. Det skriver [CNN](#).

»Ud fra deres betingelser og hvad Xi Jinping signalerer, vil jeg per definition mene, at det, de har gang i imod os, grundlæggende er en kold krig - ikke en kold krig, som er lig den, vi så under Den Kolde Krig, men en kold krig per definition. Et land, der udnytter alle muligheder for magt, lovlig såvel som ulovlig, offentlig og privat, økonomisk og militært, for at underminere sin rivals position i forhold til sin egen position uden at ende i en direkte konflikt. Kineserne vil trods alt ikke have en konflikt,« sagde Michael Collins på pressemødet, der omhandlede et voksende Kina.

[Trump truer igen Kina med strafbold: »villig til at gå op til 500 mia. dollar«](#)

Michael Collins skulle under konferencen redegøre for udviklingen mellem USA og Kina, og Collins' kommentarer stod da heller ikke alene, da både FBI-direktør Christopher Wray og direktør for USA's nationale sikkerhed, Dan Coats, har peget på Kina som den største trussel mod USA på nuværende tidspunkt.

Ifølge Collins er Kina i gang med at påvirke lande i hele verden og på sigt altså erstatte USA som en supermagt. Forholdet mellem USA og Kina har været anspændt i længere tid i høj grad på grund af handelskrigen.

[Trump beskylder Kina for manipulation af valuta og renter](#)

Det er heller ikke uset, at USA viser en modvilje mod Kina. Fredag var den amerikanske præsident, Donald Trump, også ude med riven efter Kina på Twitter, hvor han beskyldte Kina og EU for at manipulere valutakurser.

»Kina, Den Europæiske Union og andre har manipuleret deres valutakurser og renter lavere, mens USA løfter renterne, og dollaren bliver stærkere og stærkere for hver dag - hvilket fjerner fordelene for vore store virksomheder. Som sædvanlig er det ikke en fair kamp,« lød det fra Trump i på det sociale medie.

Tweetet blev dog siden slettet og fik flere til at spekulere i, hvorvidt valuta nu er blevet en del af Trumps handelskrig.

Figur 1 Det er heller ikke uset, at USA viser en modvilje mod Kina. Fredag var den amerikanske præsident, Donald Trump, også ude med riven efter Kina på Twitter, hvor han beskyldte Kina og EU for at manipulere valutakurser. Foto: Thomas Peter/ AP

² Kilde: <https://jyllands-posten.dk/international/usa/ECE10763351/ciavicedirektoer-kina-vil-erstatte-usa-som-super-magt/>

Et forudsigeligt Kina i en uforudsigelig verden ³

Publiceret 10/09/2018 i [Afrika/Asien/Internationalt](#) af [Mette Holm](#)

ANALYSE – Mens USA og Rusland kan forekomme utilregnelige i disse urolige tider, virker Kinas udenrigspolitik gennemskuelig og forudsigelig: det altdominerende Kommunistparti skal fastholde magten for evigt. Hvis det skal lykkes, er det nødvendigt, at det store flertal af kinesere har det godt og oplever stigende levefod. Den umættelige organisme fordrer forsyningssikkerhed af enhver art, rene fødevarer, energi og råvarer. Formlen er blevet forfinet gennem 40 år, hvor Kinas økonomi er 30-doblet. Den kræver politisk stabilitet i Kina og helst også i nørømråderne, gerne hele verden. Det ekspansive fokus på Afrika er en del af strategien forklarer Mette Holm, der også konstaterer, at overalt, hvor Trump trækker USA ud, træder den kinesiske leder lynsnart til.

Mens de kinesiske ledere bestræber sig på at gøre livet lettere for det store flertal, strammes nettet om kritikere. Overvågningen er heftig, voksende og avanceret – ikke mindst i randområder som Tibet og Xinjiang, der sammen med Indre Mongoli udgør lige godt halvdelen af Kinas samlede areal, om end kun en beskedent del af befolkningen.

Set gennem dette prisme giver Kinas stadig tættere forbindelser til Afrika mening – ligesom det enorme, tæt på verdensomspændende, infrastrukturprojekt, Bælt og Vej, 一带一路 (*Yīdài yīlù*) gør det.

Som led i det gigantiske projekt ejer Kina nu havne hele vejen fra Det sydkinesiske Hav og til Middelhavet, hvor aktiemajoriteten i Grækenlands største havn, [Piræus](#), er på kinesiske hænder.

Siden 2000 har Kina knyttet stadig tættere bånd til Afrika med udviklingsbistand, investeringer, lån og kreditter... og qua befolkningstilvæksten, ressourcerne og det enorme behov for udvikling er Afrika indlysende interessant for Kina.

Kina ejer 10 procent af Europas havne og opkøber i stor stil infrastruktur og virksomheder i Europa. I

fjor etablerede Kina sin første militærbase i udlandet, i Djibouti på Afrikas Horn – for bedre at kunne ”opfylde sine internationale forpligtelser til at eskortere skibe og udføre humanitære operationer ... samt bidrage til at fremme økonomisk og social udvikling i Djibouti”.

Den kinesiske Drøm

Bælt og Vej er del af Kinas enevældige præsident og partichef, Xi Jinpings Kinesiske Drøm, 中国梦 (*Zhōngguó Mèng*), om et magtfuldt og prægtigt Kina, drevet frem af kollektivet og socialismen; Bælt og Vej skal forbinde Kina med Afrika og Europa ad vandvejen og over land. I foråret trak Xi Jinping med et pennestrøg, næsten som en strøtanke, også Arktis med ind i Bælt og Vej.

Siden 2000 har Kina knyttet stadig tættere bånd til Afrika med udviklingsbistand, investeringer, lån og kreditter. I 2015 lovede Xi Jinping at øge Kinas bidrag til FN betydeligt, bl.a. med 8000 fredsbevarende soldater og en mia. dollars til styrkelse af kvinders vilkår, ikke specifikt øremærket til Afrika, men en stor del af indsatsen foregår dér.

Kinas voksende engagement er globalt og stopper ikke i Afrika. Men qua befolkningstilvæksten, ressourcerne og det enorme behov for udvikling er Afrika indlysende interessant for Kina.

Hvis alle kinesere spiste lige så meget kød, som vi gør, ville de alene konsumere 80 procent af verdens samlede kødproduktion.

Bælt og Vej skal sikre handelsruter og kommer til at binde verden sammen på en ny måde. Om føje tid kan vi tage et hurtigtog fra Europa og komme til Kina på bare to døgn ... Bælt og Vej skal også sikre, at hjulene snurrer i Kina, så der er arbejde til

³ Kilde: <https://pov.international/et-forudsigeligt-kina-i-en-uforudsigelig-verden/>

alle ... Det store projekt holder liv i kinesisk industri i mange år frem

Xi Jinpings Kinesiske Drøm

Figur 2 Den kinesiske drøm – grafik: Mette Holm

Så selvom kinesernes kødvaner er langt mere bæredygtige end vores er, sikrer Kina sig dog betydelige kødforsyninger fra Europa og – især – Sydamerika.

For planen er, at Kina skal kunne afsætte kinesiske varer og tjenester vidt omkring og også importere forsyninger for at sikre, at kineserne spiser sig mætte hver dag og i det hele taget er tilfredse med tilværelsen, så de ikke gør oprør mod Kommunistpartiets enevælde.

Bælt og Vej skal også sikre, at hjulene snurrer i Kina, så der er arbejde til alle. Bælt og Vej er bl.a. en storstilet eksport af kinesisk infrastruktur, for det meste finansieret af billige kinesiske lån – til køb af kinesisk infrastruktur, varer og tjenester. Det store projekt holder liv i kinesisk industri i mange år frem.

Kina og Afrika

I den forgangne uge mødtes et halvt hundrede afrikanske ledere med deres kinesiske kolleger i Beijing til det syvende kinesisk-afrikanske topmøde, Forum for kinesisk-afrikansk Samarbejde, FOCAC, der finder sted hvert tredje år. Mødet er centralt i forholdet mellem Kina og de fleste lande på det afrikanske kontinent. Kina er den vigtigste

pengemaskine i Afrikas udvikling – med bistand, finansiering, investering og samhandel.

I år lovede Xi Jinping – i forlængelse af samme indsats for tre år siden – Afrika 60 milliarder dollars: 15 milliarder i form af bistand, rentefri eller lavrentelån; 20 milliarder dollars i kreditter, 10 milliarder dollars til oprettelse af en særlig udviklingsfond, fem milliarder til import til Kina fra Afrika samt løfte om at opmuntre kinesiske selskaber til at investere 10 milliarder dollars i Afrika de kommende tre år.

Med Kinas statskapitalisme og den meget flydende grænse mellem stat og privat i Kina er der ingen grund til at betvivle, at det vil ske.

HVERT TREDJE ÅR MØDES KINAS OG AFRIKAS LEDERE I KINA ELLER AFRIKA, HER I BEIJING SEPTEMBER 2018

Dertil kommer gældsrevidering til Afrikas mindst udviklede, mest forgældede og fattige lande samt dem, der ikke har adgang til havet, eller små østater – forudsat, at de plejer diplomatiske forbindelser med Kina. Det eneste afrikanske land, der stadig anerkender Taiwan er, eSwatini, det tidligere Swaziland.

Her er France 24's analyse af lånepolitikken med reportage fra mødet:

<https://youtu.be/-sikBMW9w3c>

Kinas støt voksende engagement i Afrika vækker bekymring i Vesten, men på FOCAC udtrykte parterne selv stor tilfredshed. Afrika har brug for Kinas penge, Kina har brug for Afrikas ressourcer. Begge parter betegner det som en win-win-situation. Faktisk brugte Xi netop den betegnelse fem gange i åbningstalen til FOCAC.

Vestens bekymring

Kina trækker på skulderen over Europas bekymring:

"I har haft 400 år til at organisere jer i Afrika – og se, hvordan det er gået!" Kinas regering og også nogle af de afrikanske ledere hentyder til flere hundrede års europæisk udnyttelse af afrikanerne, deres ressourcer og deres lande, som den dag i dag kommer til udtryk i ét-benede afrikanske økonomier, der hviler på eksport af ganske få uforarbejdede råvarer, det være sig frugt, mineraler eller ædelsten, til Vesten; og gennem de vilkårlige grænser, der er trukket på kryds og tværs af stamme-, religiøse og geografiske tilhørsforhold.

Mange af vor tids krige og konflikter på kontinentet udspringer af europæernes hensynsløse grænse-dragning i kolonitiden.

Generelt respekterer Kina eksisterende lovgivning, der beskytter arbejderne og et lands ressourcer osv ... Men i lande, hvor den slags ikke fungerer, arbejder Kina – både statsligt og privat – efter de laveste krav

Kina har siden Mao Zedongs tid bistået afrikanske lande med uddannelse af ingeniører, læger, sygeplejersker mm. De seneste 18 år har Kina bygget klinikker, hospitaler, skoler, anlagt veje, jernbaner, havne, lufthavne, broer, fabrikker, universiteter – og sågar bygget et 'efterretningsakademi' til Zimbabwes nyligt afsatte røverpræsident Robert Mugabe.

Generelt respekterer Kina eksisterende lovgivning, der beskytter arbejderne og et lands ressourcer osv. Så hvis et land i forvejen har et fungerende statsapparat med nogenlunde velfungerende institutioner som korruptionsbekæmpelse og retssikkerhed, arbejdsmiljø- og miljølovgivning, underminerer Kina det ikke.

Men i lande, hvor den slags ikke fungerer, arbejder Kina – både statsligt og privat – efter de laveste krav. Og i flere lande møder Kina kritik for selv at medbringe arbejdskraft og for fx at underbyde og derved underminere lokale handlende, og dermed den lokale økonomi – uanset, at der bygges imponerende veje, havne og broer.

Da jeg for nogle år siden rejste rundt i det sydlige Afrika for at se på netop kinesernes engagement, kunne man nogenlunde regne med, at i fx Sydafrika og Botswana, der havde forholdsvis stærk lovgivning, respekterede kineserne den. Et andet godt eksempel er Etiopien, der har forstået at udnytte de økonomiske muligheder, som samarbejdet med Kina giver. Men i fx Zimbabwe har der ikke været nogen kære mor, her har kinesiske arbejdsgivere opført sig lige så hensynsløst som staten.

Forholdet mellem Afrika og Kina er baseret på lighed, gensidig respekt og viljen til fælles bedste. Tæt samarbejde om at styrke implementeringen vil gøre processen bedre. Det er på tide, at Afrika selv også øger indsatsen – Rwandas præsident

Vestens kritik af Kinas tilstedeværelse i Afrika følger flere spor: en fornemmelse af, at Kina trænger ind på noget, der i virkeligheden er Europas domæne; at Kina ikke kræver demokrati og god regeringsførelse i vestlig forstand, men gerne og helst engagerer sig, hvor der råder *stabil* regeringsførelse.

Men hvis gevinsten i form af ressourcer eller andet udbytte er tilstrækkelig stor, holder Kina sig ikke tilbage fra konfliktområder som fx Sydsudan. Kinas nationale Olie-selskabs engagement dér endte med at blive drivkraften bag øget kinesisk deltagelse i fredsbevaring.

I Beijing erklærede flere afrikanske ledere tilfredshed med samarbejdet med Kina, blandt dem Sydafrikas præsident, [Cyril Ramaphosa](#):

"FOCAC modbeviser det synspunkt, at en ny kolonisering er ved at vinde frem i Afrika, som vore kritikere vil have os til at tro." Tvært imod, mener Ramaphosa, samarbejdet mellem Kina og Afrika har båret megen frugt, og at det hviler på de afrikanske folks grundlæggende ret til at bestemme over deres egen fremtid: *"De seneste 18 års fremskridt viser med al tydelighed FOCACs håndgribelige og varige gavn for afrikanerne, såvel som for Den kinesiske Folkerepublik."*

Rwandas præsident, [Paul Kagame](#), var enig: *"Afrikas voksende forbindelser til Kina sker ikke på nogens bekostning. Gevinsten gavner alle, der gør forretning med os. Opbyggelsen af afrikanske institutioner til gensidige transaktioner og effektiv*

overvågning kommer til at gøre en vældig forskel. (...) Forholdet mellem Afrika og Kina er baseret på lighed, gensidig respekt og viljen til fælles bedste. Tæt samarbejde om at styrke implementeringen vil gøre processen bedre. Det er på tide, at Afrika selv også øger indsatsen.”

Klapsalverne bragede flere gange under [Xi Jinpings lange tale](#) til de afrikanske ledere i Beijing, fx da han lovede at styrke Afrikas interne infrastruktur ved at forbinde landene, der i dag lider under meget ringe interafrikanske fly- og andre forbindelser. Det kan være lettere at komme fra en afrikansk hovedstad til Paris, London eller Bruxelles, end at komme til en anden afrikansk hovedstad.

Her er dækningen af mødet netop set med sydafrikanske mediebriller:

Når Trump vakler, træder Kina til

Den opmærksomme læser har noteret sig, at USA ikke indgår i den kinesiske ellers verdensomspændende økonomiske ekspansion, og det skyldes ikke alene den irrationelle leder i USA for tiden.

En anden – og betydelig – konsekvens af Donald Trumps udenrigspolitik er, at overalt, hvor USA trækker sig ud, træder en selvsikker Xi Jinping ind og overtager lederskabet. Det skete allerede ved topmødet i Davos i januar 2017. Her fravalgte Trump muligheden for at optræde. Det tog kun et øjeblik for Xi Jinping at beslutte at møde op og holde et brag af en tale – ikke specielt overraskende derhjemme, men den bjergtog ganske toppen af Vestens erhvervsliv med sin poesi, omfang og visioner, bl.a. for bekæmpelse af klimaforandringerne. Og for hver en tomme, Donald Trumps USA viger eller vakler i internationale sammenhænge, er Kina klar til at glide ind og udfylde tomrummet.

Uanset Donald Trumps frådende handelskrig mod Kina og kinesernes bestræbelser på at håndtere den, er disse, verdens to største økonomier, tæt forbundne via USA's enorme gæld på et par tusind milliarder dollars til Kina i form af amerikanske statsobligationer.

Verdens store held var, at både Xi Jinping og Trumps forgænger som USA's præsident, Barack Obama, engagerede sig i aktivt i kampen mod

klimaforandringerne og indsatsen for bæredygtighed, for prisen for Kinas enorme økonomiske udvikling har været miljøet.

Xi Jinpings drøm om et magtfuldt og modent Kina i 2050 skal bl.a. realiseres ved, at Kina folder sig ud og påtager sig et internationalt ansvar, der stemmer overens med Kinas størrelse og hastigt voksende selvagtelse; dels af egen kraft og ved egne initiativer; dels gennem bekendelsen til store globale projekter som FN og kampen for klimaet.

Multilateralisme med forbehold

Kinas forholdsvis nye multilateralisme gælder dog ikke længere, end at lederne nødtigt underkaster sig kontrol udefra og fx ikke – trods det ellers aktive medlemskab af FN – respekterer FN's internationale Havretskonvention (UNCLOS) og den dom, der afviste Kinas krav på øer i Det sydkinesiske Hav, som bl.a. Filippinerne og Malaysia også gør krav på. Kinas fortolkning af 'indre anliggender' er overordentlig bred, og dommen blev blankt afvist med henvisning til, at der var tale om et 'indre kinesisk anliggende,' som ikke angår UNCLOS.

USA's Stillehavsflåde har ved flere lejligheder beskyttet Taiwan, når Kina har raslet med sablen over for udbryder øen og truet med at gøre alvor af en militær 'tilbageerobring'

Kina gør hævde på Spratleyøerne, Paracellerne og Diaoyudao (som japanerne kalder Senkaku-øerne) i Det sydkinesiske Hav og har udbygget rev og småøer med landingsbaner mm. som 'bevis' på ejerskabet. Hvor Kinas offensiv rundt om i verden først og fremmest er økonomisk, patruljerer kinesiske flådeskibe, fly og 'fiskerbåde' i Det sydkinesiske hav, hvor det er kommet til skærmydsler og mindre sammenstød med bl.a. japanske og vietnamesiske skibe.

Kina føler sig trådt for nær af den amerikanske Stillehavsflådes tilstedeværelse i Det sydkinesiske Hav, som Kina med sin voksende indflydelse og selvagtelse i strid med alle internationale konventioner opfatter som et 'indre anliggende'. USA's Stillehavsflåde har ved flere lejligheder beskyttet Taiwan, når Kina har raslet med sablen over for udbryderøen og truet med at gøre alvor af en militær 'tilbageerobring'.

Da nationalisterne i Kina tabte borgerkrigen til kommunisterne i 1949, flygtede Chiang Kai-shek med flåden, omkring to mio. soldater, statskassen og alle kunstsakene til Taiwan, der i de mellemliggende snart 70 år har udviklet sig til et velstående samfund – faktisk det eneste demokrati i den kinesiske kulturkreds. Kina anser den dag i dag Taiwan for en kinesisk provins, som skal 'tilbage' i folden.

Trumps udenrigspolitik

Med Donald Trumps udenrigspolitik er det svært at vide, om USA stadig, om nødvendigt, vil beskytte Taiwan med militær magt. Det er ikke blevet tilkendegivet, at det modsatte skulle være tilfældet.

Hvis der er systematik bag Donald Trumps udenrigspolitik, er den at underminere alt, hvad forgængerer foretog sig

Selvom intet tyder på, at Kina vil gå i krig for at forsvare sine interesser – i Det sydkinesiske Hav, omkring Taiwan eller på grænsen til Indien, noterer de regionale naboer sig dog, hvordan Kina opruster. Med til den historie hører, at Kinas forsvarsbudget ifølge SIPRI er omkring en tredjedel af USA's, så der er lang vej op i sværvægtsklassen.

Hvis der er systematik bag Donald Trumps udenrigspolitik, er den at underminere alt, hvad forgængerer foretog sig. Han vil melde USA ud af Klima-aftalen fra Paris, skærer hårdt i støtten til FN, han har meldt USA ud af den atomaftalen med Iran, som ellers var ét af de største reelle skridt mod en fredeligere verden, vi længe har set; med den anden hånd lavede han en luftig hensigtserklæring om atomafrustning med Nordkoreas leder, Kim Jong-un, der nærmest virker rationel ved siden af Trump og var den, der fik langt mest ud af de tos topmøde i Singapore i sommer.

Kina har længe været irriteret på Nordkorea over atomoprustningen på bekostning af udvikling. En urolig og uforudsigelig nabo, der ikke borger for stabilitet på Den koreanske Halvø. Men i forbindelse med topmødet mellem Kim og Trump stod det klart, at Xi Jinping og Kina har nogen indflydelse i Pyongyang.

Forsigtig Putin

Mens Rusland er dybt engageret i Syrien på Bashar al-Assads side, har annekteret Krim-halvøen, været i krig med Georgien, provokerer, chikanerer og blander sig i flere europæiske landes politik såvel som i USA's, udfordrer Vladimir Putin ikke nabolandet Kina, og hvad han opfatter som Kinas interesser. Ikke i regionen og heller ikke i Afrika og Sydøstasien. Ruslands økonomi er på størrelse med Nordens samlede økonomi, mens Kinas er verdens næststørste, så Putin har mere brug for Xi end omvendt.

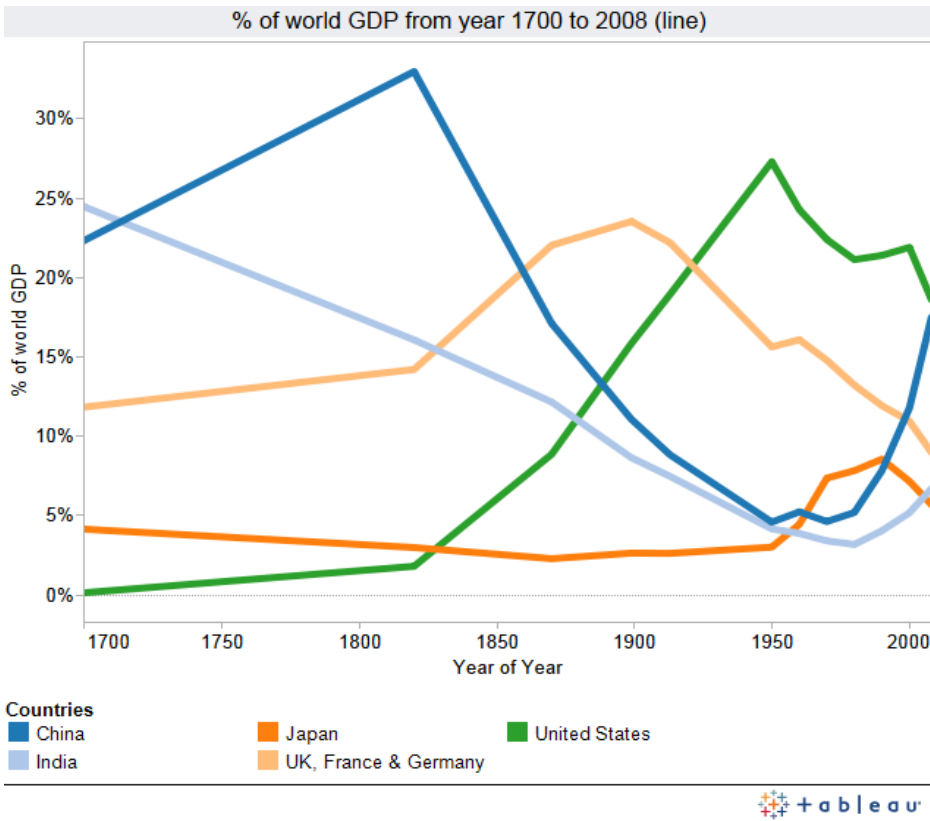
I den kommende uge holder Vladimir Putin møde i Vladivostok i håb om at trække investeringer til det østligste Rusland.

Her kommer Xi Jinping, Japans Shinzo Abe, måske også Sydkoreas Moon Jae-in. Kim Jong-un er også inviteret, men det er ikke blevet offentliggjort, om han dukker op.

- O -

Kinas økonomiske udvikling 1700-2008

Figur 1 Kinas andel af verdens samlede BNP 1700-2008

Figur 2 Kinas eksport i mia. US \$ og som % af verdens samlede eksport, samt årlig vækst i BNP 1980-2008

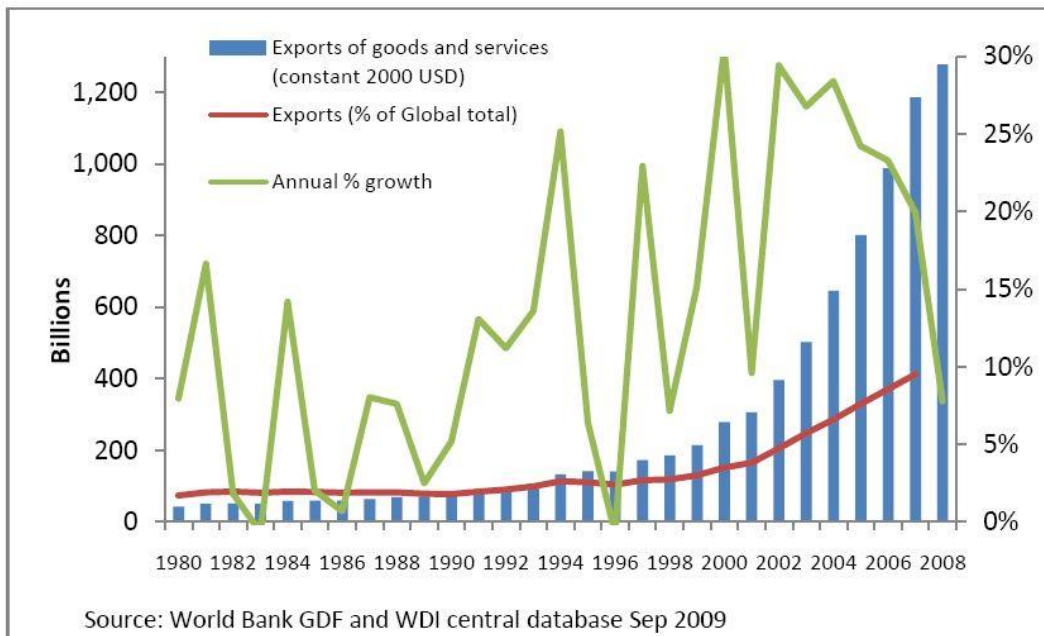
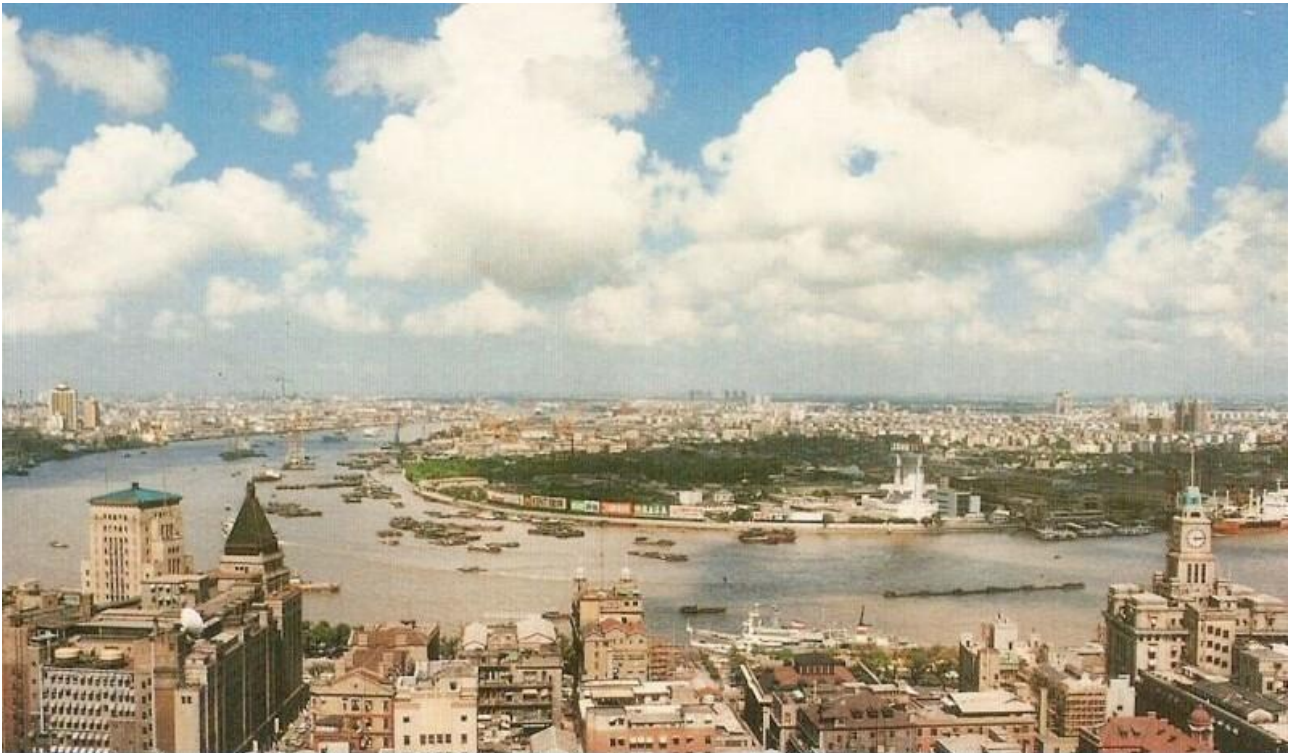

Foto: Shanghai i 1990 og 2010

Figur 3-4 Pudong i det østlige Shanghai i 1990, og nederst Pudong i 2010.

Wei Jingsheng om den 5. modernisering

5. december 1979 opsatte den unge mekaniker Wei Jingsheng nedenstående opslag (storskriftsplakat) på den såkaldte 'Demokratimur' i Beijing.

Efter anholdelsen af Firebanden håbede folket inderligt at Viceformand Deng Xiaoping, som måske ville 'genrejse kapitalismen', ville stige op som et storslået banner. Endelig genindtog han sin plads i den centrale ledelse. Hvor begejstret var ikke folket! Hvor inspireret blev de ikke! Men ak, det gamle politiske system, så foragtet af folket forbliver uforandret, og demokratiet og den frihed de har savnet er ikke engang blevet nævnt ...

Hvorfor demokrati?

Folk har diskuteret dette spørgsmål i århundreder. Nu har de, som har givet deres mening tilkende på Demokratimuren, gennemført en grundig analyse og som netop viser hvor meget bedre demokrati er end autokrati.

'Folket er historiens herrer'. Er dette et faktum eller blot tom snak? Det er både et faktum og tom snak. Det er et faktum at uden folket indsats og deltagelse er der ingen historie.

Folket bør have demokrati. Når de efterlyser demokrati, kræver de ikke andet end hvad der er i sagens natur tilkommer dem. Hvem end der nægter at give dem demokrati er en skamløs tyv og mere foragtelig end kapitalisten der frarøver arbejderne den velstand de har skabt med deres eget sved og blod.

Har folket demokrati nu? Nej ! Ønsker folket ikke at være herre over deres egen skæbne? Selvfølgelig gør de det! Det er præcist grunden til at Det Kommunistiske Parti besejrede Nationalisterne. Men hvad skete der med alle løfterne efter at sejren var vundet? Nu blev de bannerførere for diktaturet, selv det demokrati der blev nydt af en millionedel af befolkningen, blev erstattet af den 'Store Leders' individuelle diktatur. ...

Jeg vil gerne spørge jer alle: Hvorfor ønsker vi modernisering? ... Almindelige mennesker ... ønsker blot at få en chance for at nyde et bedre liv, eller i det mindste et liv som ikke er dårligere end hvad

folk nyder i andre lande. En velstand som alle medlemmer af samfundet kan nyde på lige vis, kan kun opnås ved at hæve den sociale produktivitet. Dette er indlysende, men nogle mennesker overser fuldstændigt et vigtigt punkt: Når den sociale produktivitet øges, vil folket så kunne nyde et velstående liv? Problemerne med allokering, distribution og udbygning vil stadig bestå ...

Hvad er demokrati?

Sandt demokrati betyder at man lægger al magt i hænderne på det arbejdende folk. Er det arbejdende folk uegnet til at varetage statsmagten? Jugoslavien har taget denne vej, og vist os at folket ikke har brug for diktatorer, hvad enten de er store eller små, Kan de meget bedre selv tage vare på sagerne.

Hvad er et sandt demokrati?

Det er når folket handler ud fra deres egen vilje, og har retten til at vælge repræsentanter til at varetage sagerne på folkets vegne i overensstemmelse med folket vilje og interesser. Alene dette kan kaldes demokrati. Desuden må folket have magt til at erstatte disse repræsentanter til enhver tid for at undgå at de misbruger deres magt til at undertrykke folket. Er dette virkelig muligt? Borgerne i Europa og USA nyder præcist denne form for demokrati, og kan sætte folk som Nixon, de Gaulle og Tanaka fra deres embeder når de ønsker det og kan endda genindsætte dem når de ønsker det. Ingen kan blande sig i deres demokratiske rettigheder. I Kina derimod, hvis en person blot kommenterer på 'den store rorgænger' eller 'den store mand uden lige i historien', Mao Zedong, som allerede er død, så vil fængslets porte og alle utænkelige ulykker vente vedkommende. Hvis vi sammenligner det socialistiske system med 'centraliseret demokrati' med de 'udbytende klassers demokrati' er forskellen tydelig som nat og dag.

Vil landet synke ned i kaos og anarki hvis folket opnår demokrati? Tværtimod, har ikke den sidste tids skandaler som er afdækket i aviserne vist, at det er præcist på grund af fraværet af demokrati at diktatorer, små som store, har skabt kaos og anarki...

De som bekymrer sig om at demokrati vil føre til anarki og kaos er lige som de, som efter Qing dynastiet fald, frygtede at uden en kejser ville landet synke ned i kaos. Deres anbefaling var: Lid tålmodigt med undertrykkelsen! For uden undertrykkelsens byre, ville taget på vor hjem flyve væk!

Til sådanne mennesker vil jeg, med al respekt sige: Vi ønsker at være herre over vor egen skæbne. Vi behøver ingen guder eller kejsere og vi tror ikke på redningsmænd af nogen slags. Vi ønsker at være herrer over vores univers; vi ønsker ikke alene at tjene som redskaber for diktatorer med personlige ambitioner for at gennemføre moderniseringen. Vi ønsker at modernisere folkets liv. Demokrati, frihed og lykke for alle er vores eneste mål med moderniseringen. Uden denne 'Femte modernisering' er alle andre moderniseringer ikke andet end nye løfter.

Kilde: Wei Jingsheng, *The Courage to Stand Alone* (Harmondsworth: Penguin, 1998 p. 201-09)

Her oversat fra : Alan Lawrance: *China since 1919 Revolution and Reform – a Sourcebook* (Routledge London , 2004, s. 226-27)

Figure 1 Kinesiske borgeren læser storskiftsplakater på 'Demokratiuren' i Beijing dec. 1979. Bemærk påklædningen.

At opbygge socialismen med særlige kinesiske træk¹

Deng Xiaoping, 30. juni 1984

Ved grundlæggelsen af Folkerepublikken arvede vi fra det gamle Kina en økonomi i ruiner med praktisk taget ingen industri. Der var mangel på korn, inflationen var akut og økonomien i kaos. Men vi løste problemerne med hensyn til at føde og beskæftige befolkningen, stabilisere varespriserne og ensrette det finansielle og økonomiske arbejde, og økonomien blev hurtigt genoprettet. På dette fundament begyndte vi en storstilet genopbygning. Hvad stode vi på? Vi stode på marxismen og socialismen. Nogle mennesker spørger hvorfor vi valgte socialismen. Vi svarer at vi var nødt til det, fordi kapitalismen ikke kunne hjælpe Kina. Hvis vi havde taget den kapitalistiske vej, kunne vi ikke have gjort en ende på landets kaos, og afskaffet fattigdom og underudviklingen. Det er grunden til, at vi igen og igen har erklæret, at vi skal holde fast ved marxismen og blive på den socialistiske vej. Men med marxisme mener vi en marxisme som er integreret med de kinesiske forhold, og med socialisme mener vi en socialisme som er skræddersyet til kinesiske forhold og som har specifikke kinesiske træk. (...)

Det socialistiske systems overlegenhed er demonstreret i den endelige analyse, ved en hurtigere og større udvikling af de (produktive) kræfter, end under kapitalismen (...) Forarmelse er ikke socialisme og endnu mindre kommunisme.

I og med at Kina fortsat er tilbagestående, hvilken vej kan vi da tage for at udvikle produktivkræfterne og højne befolkningens levestandard? Dette bringer os tilbage til spørgsmålet om hvorvidt vi skal fortsætte af den socialistiske vej eller stoppe og dreje ind på den kapitalistiske vej. Kapitalismen kan kun berige mindre end 10 % af den kinesiske befolkning; den kan aldrig berige de resterende 90 % . men hvis vi holder fast ved

socialismen og anvender princippet om fordeling til enhver i forhold til hans arbejde, vil der ikke være nogen væsentlige forskelle i velstanden. Følgelig, vil der ikke ske nogen polarisering, når vores produktivkræfter udvikles over de næste 20-30 år.

Mindstemålet for vores moderniseringsprogram er at opnå en forholdsvis komfortabel levestandard ved slutningen af århundredet. Ved en forholdsvis komfortabel levestandard forstår vi en pr. capita indkomst på 800 US\$.

Nutidens verden er åben. En vigtig grund til Kinas underudvikling efter den industrielle revolution i den vestlige verden, var den lukkede-dørs-politik. Efter grundlæggelsen af Folkerepublikken var vi under blokade af andre lande, så landet forblev i realiteten lukket, hvilket skabte problemer for os. Erfaringerne fra de sidste godt 30 år har demonstreret at en lukket-dørs-politik vil hæmme opbygningen og hindre udviklingen. (...) Vi forslår at vi skal udvikle os hurtigt, men ikke for hurtigt fordi det vil være urealistisk. For at gøre dette, må vi styrke den hjemlige økonomi og åbne op for verden udenfor.

Med udgangspunkt i de kinesiske realiteter, må vi først løse problemerne på landet. 80 % af befolkningen lever i landområderne, og Kinas stabilitet afhænger af stabiliteten i disse områder. Uanset hvor succesfuld vores politik er i byerne, vil det intet være værd uden af stabil base i landområderne. Derfor begyndte vi med at styrke økonomien og indføre den åbne politik der, for at bringe initiativet fra 80 % af befolkningen i fuld udfoldelse. Vi indførte denne politik i slutningen af 1978, og efter få år har det givet de ønskede resultater. Nu har den nyligt afholdte Anden

¹ Oversat Alan Lawrance: *China since 1919 Revolution and Reform* – a Sourcebook (Routledge London , 2004, p 231-34

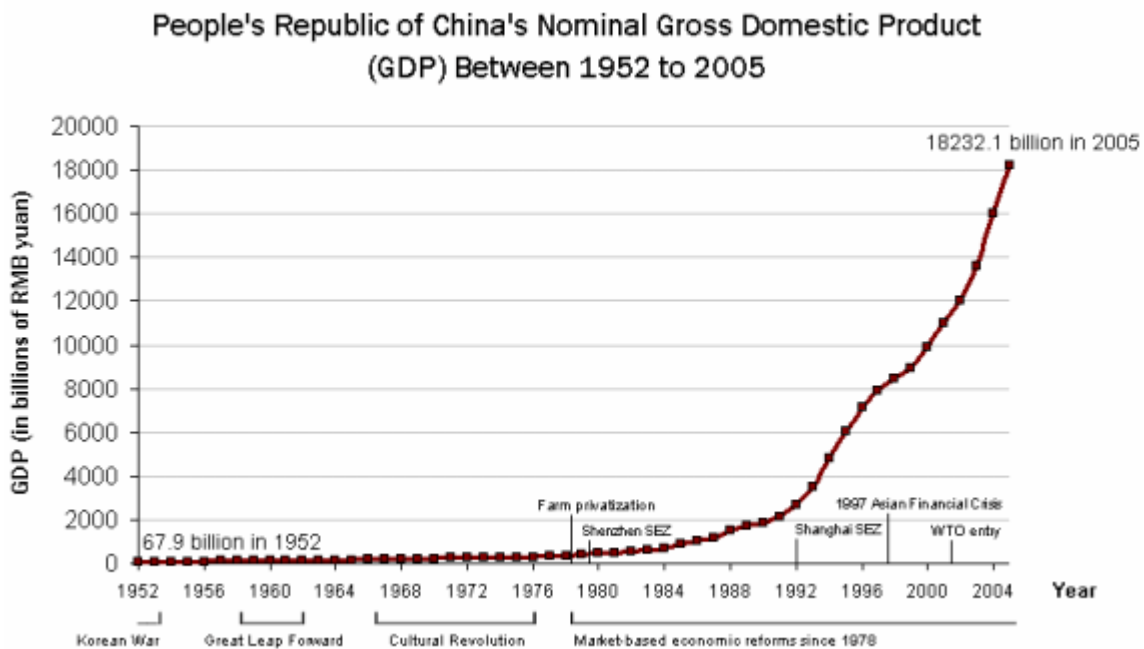
Session af den Sjette Nationale Folkekongres besluttet at skifte fokus for reformerne fra landområderne til byerne. Reformerne i byerne vil ikke bare inkludere industri og handel, men videnskab og teknologi, uddannelse og tillige en række andre bestræbelser. I korthed, skal vi fortsætte reformerne hjemme og åbne os stadig mere mod verden udenfor.

Vi har åbnet 14 store og mindre store kystbyer. Vi byder udenlandske investeringer og avanceret teknik velkommen. Management er også en teknik. Vil det underminere vores socialisme? Sandsynligvis ikke, da vores socialistiske sektor er grundpilleren i vores økonomi. Vores socialistiske økonomiske base er så stor at den kan absorbere udenlandske obligationer til en værdi af ti og hundreder af milliarder af dollars, uden at blive rystet. Udenlandske investeringer vil uden tvivl

tjene som et væsentligt supplement til opbygning af socialismens i vores land (...)

Ok – dette er vores planer. Vi vil akkumulere nye erfaringer og prøve nye løsninger i takt med at nye problemer opstår. Generelt tror vi, at den vej vi har valgt, og som vi vil kalde at opbygge socialisme med kinesiske særtræk, er den rigtige. Vi har fulgt denne vej i fem et halvt år og har opnået tilfredsstillende resultater; rent faktisk har udviklingens hastighed indtil videre overgået vores forventninger. Vi hvis fortsætter denne kurs, vil vi være i stand til at nå målet med at firedoble Kinas bruttonationalprodukt ved slutningen af dette århundrede. Og så kan jeg fortælle vores venner at vi er endnu mere selvtilidsfulde nu.

Figur 1 Kina BNP i mia. US\$ 1952- 2005

Leder i Folkets dagblad d. 26.- april 1989

Folkets Dagblad er det den kinesiske regerings officielle dagblad. Nogle dage efter at studenterdemonstrationer begyndte på Tian'anmen pladsen i april 1989, bragte Folkets Dagblad en lederartikel hvor man tog skarpt afstand fra demonstrationerne. Tilbagekaldelse af artiklen blev et hovedkrav fra de demonstrerende studenter i i de næste mange uger.

Kilde: *Beijing Domestic Service* reported 0930 GMT, April 25; *Foreign Broadcast Information Service*, April 25, pp. 23-24.

Det er nødvendigt at tage klar afstand fra forstyrrelserne.

I deres aktiviteter for at sørge over kammerat Hu Yaobangs død, har kommunister, arbejdere, bønder, intellektuelle, kadrer, medlemmer af Folkets Befrielseshær og unge studenter udtrykt deres sorg på mangfoldige måder.

De har også udtrykt deres beslutsomhed på, at vende sorg til med styrke at bidrage til realiseringen af de fire moderniseringer og styrke den kinesiske nation.

Nogle abnorme fænomener har også vist sig under sørgeaktiviteterne. Ved at udnytte situationen har en ekstremt lille gruppe af personer spredt rygter, angrebet parti- og statsledere ved navn nævnelse, og opmuntret masserne til at bryde gennem Xinhua Porten i Zhongnanhai, hvor partiets Centralkomite og Statsråd holder til.

Nogle mennesker har endda råbt reaktionære slogans som: Ned med Kommunist Partiet. I Xi'an og Changsha har der været alvorlige hændelser hvor nogle lovovertrædere har udøvet vold, smadret, ødelagt, stjålet og afbrændt.

I betragtning af den sorg som masserne lider under, har regeringen og partiet vedtaget at indtage en tolerant holdning og tilbageholdenhed overfor de upassende ord som er udtalt og de handlinger som de unge studenter har udført i deres følelsesmæssige ophidselse.

Imidlertid har en ekstremt lille gruppe, efter sørgehøjtidelighederne, med det tydelige formål at drage fordel af de unge studenters sorg over Hu Yaobang, udbredt alle mulige rygter for at forgifte og forvirre folkets sind. Med brug af såvel stor- som småskrifts plakater har de bagvasket og slynget skældsord imod parti- og regeringsledere. I åbenlys modstrid med Forfatningen har de talt for modstand mod Kommunistpartiets ledende rolle og det socialistiske system.

På nogle højere læreanstalter blev der dannet illegale organisationer for at tage magten fra studenterforeningerne. I nogle tilfælde overtog de højtalersystemerne på campus. På nogle høje læreanstalter iværksatte de strejker blandt lærere og studenter og gik så langt som med magt at forhindre studenterne for at deltage i undervisningen. (...)

Disse fakta beviser at denne ekstremt lille gruppe af personer ikke deltog i mindehøjtideligheden over kammerat Hu Yaobang, eller til at fremme det socialistiske demokrati i Kina. (...) Ved at hylde demokratiets banner underminerede de demokratiet og retssystemet. Deres formål var at sprede splid blandt folket og kaste hele landet ud i kaos og sabotere den politiske stabilitet og enhed. Dette er en planlagt konspiration og forstyrrelse, som har til formål at afvise partiets lederskab og det socialistiske system. Det er en alvorlig politisk kamp som er rettet mod hele partiet og folk af alle nationaliteter landet over.

Alle kammerater i partiet og folk overalt i landet må nøgternt erkende det faktum, at vores land ikke længere vil nyde freden hvis denne forstyrrelse ikke resolut bliver bragt under kontrol. Denne kamp handler om succes eller fiasko for reformpolitikken og fremtiden for vor stat og nationen.
(...)

Erklæring fra de sultestrejkende studenter

Studenterne oprindelige krav i april indeholdt krav om flere penge til uddannelsesområdet, rehabilitering af tidligere ofre og pressefrihed. Mod midten af maj begyndte nogle at efterlyse mere vidtgående demokratiske reformer. Nogle få hundrede studenter begyndte en sultestrejke på Tian'anmen pladsen den 13. maj - snart var antallet steget til over 2.000.

13. maj 1989

Vi påbegynder vores sultestrejke i den pragtfulde forårssol. Trods ungdommens fulde blomst, lader vi, men med stor modvilje, de smukke ting bag os .

Endnu er forholdene i vores land præget af en løbsk inflation, embedsmændenes økonomiske spekulationer, et ekstremt autoritært styre, alvorlig bureaukratisk korruption, et dræn af varer og personer til andre lande, social forvirring og et stigende antal kriminelle handlinger. Det er et afgørende øjeblik for landet og dets folk. Alle samvittighedsfulde landsmænd hør vores kald:

Landet er vores land
Folket er vores folk
Regeringen er vores regering
Hvis ikke vi råber op, hvem vil?
Hvis ikke vi griber til handling,
hvem vil?

Årsagerne til sultestrejken

For det første, at demonstrere mod regeringens afslappede (*casual*) holdning til Beijings studenternes demonstrationer. For det andet, for at demonstrere mod regeringens fortsatte afvisning af at indgå i dialog med repræsentanter for Beijings højere læreanstalter. For det tredje, for at demonstrere mod regeringens fordømmelse af den patriotiske bevægelse som 'oprør' og forvrængningen af medierne.

De sultestrejkenes krav

Først, at regeringen hurtigt indgår i ligeværdige, konkrete diskussioner med Dialog Gruppen for Beijings højere læreanstalter. For det andet, at regeringen tilbagekalder deres udtalelse om Studenterbevægelsens natur og anerkender den ærligt og redeligt som en patriotisk og demokratisk bevægelse.

Kilde: 'Statement by Student Hunger Strikers, 13. maj 1989' . Her oversat fra Alan Lawrance: *China since 1919 Revolution and Reform – a Sourcebook* (Routledge London , 2004, s. 237)

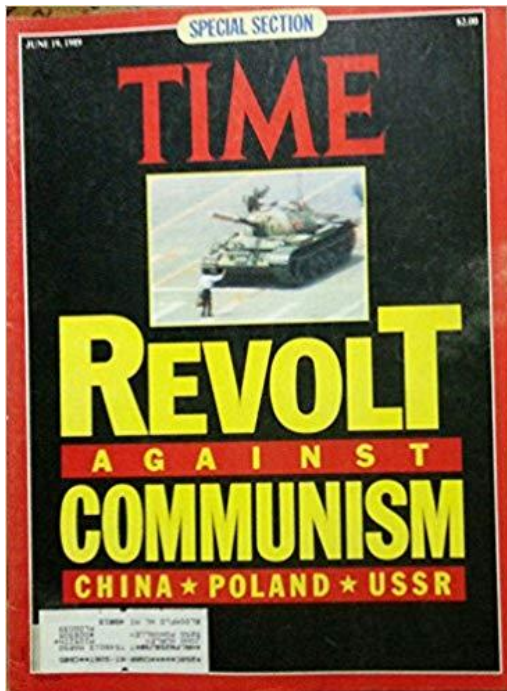
Hvad mangler vi? Om den militære undtagelsestilstand i Beijing

En almindelig borger, trykt i Xiwen Daobao, d. 22. maj 1989

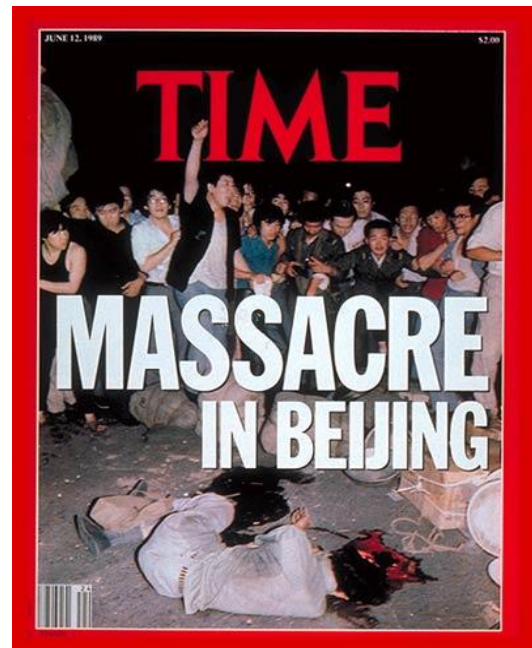
Aviserne er i dine hænder
Radiostationerne er i dine hænder
Gevæerne er i dine hænder
Fængslerne er i dine hænder
Alting er i dine hænder
Hvad mangler du, kejser?
Kun den folkelige vilje!
Kun sandheden!

Kilde: her oversat fra Alan Lawrance: *China since 1919 Revolution and Reform – a Sourcebook* (Routledge London , 2004, s. 242)

Foto 1989

Figur 2 Time Magazine juni 1989

Figur 1 Time Magazine Juni 1989

Figur 3 'Tank-manden' 5. juni 1989 i Beijing.

Figur 4 Berlinmuren nov. 1989

Historieskrivning: Myten, der ikke vil dø

6. juni 2011 Information Sektion 1 Side 6, Kristoffer Kræn.

'Massakren' på Den Himmelske Freds Plads bliver i disse dage mindet i medier verden over. Problemet er bare, at en 'massakre' ifølge en Kinaekspert aldrig har fundet sted, og nye Wikileaks-dokumenter sår nu tvivl om, hvad der skete den dag i 1989.

Ordet 'massakre' florerede i medier verden over. Det var den 4. juni 1989, hvor kinesiske studerende på Den Himmelske Freds Plads i hjertet af Beijing efter sigende blev mejet ned af det kinesiske styres styrker. Det har i den brede offentlighed været kendt som en sandhed i 22 år.

»Men sådan har det aldrig været,« siger den danske sinolog Clemens Stubbe Østergaard, til nyheden om, at Wikileaks nu har lækket dokumenter, der menes at bevise, at der ikke fandt en massakre sted på pladsen.

»Det er mærkeligt, at det bliver betragtet som noget nyt. De studerende forlod pladsen efter forhandlinger, og efter at et par hundrede var blevet dræbt i gadekampe, men myten om en massakre, hvor de studerende bare stod og så til, mens de blev dræbt, har længe været en urban legend, som ingen eksperter har fået lov til at dræbe,« fortæller han.

Wikileaks-dokumenter Den britiske avis Daily Telegraph offentliggjorde ved hjælp fra Wikileaks i weekenden en række dokumenter, der nu sår yderligere tvivl om den episode, der har en plads i verdenshistorien som en af de værste og mest brutale nedslagtninger af uskyldige demonstranter.

Dokumenterne viser godt nok, at kinesiske soldater åbnede ild mod demonstranterne uden for Beijings centrum, mens de kæmpede sig vej mod Den Himmelske Freds Plads fra den vestlige side af byen.

»Det har man altid vidst.

Det var sådan, at man skød markeringsskud med maskinpistoler, for at folkemængden ikke kom for tæt på styrkernes kampvogne,« siger

Clemens Stubbe Østergaard og fortsætter: »Hvis folk kom for tæt på, satte de jo ild til kampvognene, og så blev soldaterne jo grillet.« Tre dokumenter blev dengang sendt fra den amerikanske ambassade i timerne op til den mest tilspidsede situation i den længerevarende krise mellem kinesiske studerende og ordensmagten.

Dokumenterne beskriver hvordan »10.000 til 15.000 uniformerede soldater,« bevægede sig ind mod byen, nogen af dem »bevæbnet med automatvåben«. Samtidig rygtedes det, at »elitelufttropper« og »tankenheder,« var på vej mod byen fra syd.

En chilensk diplomat var til stede på selve pladsen, da de kinesiske styrker rykkede frem mod de studerende. Hans vidnesbyrd til den amerikanske ambassade, lyder ifølge Daily Telegraph som følger: »Han (chilensk diplomat, red.) så militæret komme ind på pladsen, og observerede ingen masseskyderier fra de kinesiske soldater og ind i masserne, selv om sporadiske skud blev hørt. Han sagde, de fleste tropper på pladsen var bevæbnet med antiop-rørs-udstyr, køller og politistave, og disse blev så bakket op bagfra af bevæbnede soldater,« står i et af dokumenterne fra juli 1989.

Hemmelig sandhed

Clemens Stubbe Østergaard var til stede under demonstrationerne op til den 4. juni 1989, ligesom han var på pladsen i perioden efter de store optøjer.

»Og jeg kunne jo høre dem, der havde været der under selve episoden fortælle om, at det ikke var noget med, at der stod en lang række demonstranter og blev mejet ned,« siger han.

Den engelske sinolog Robin Monroe var på pladsen hele natten og har siden hen med jævne mellemrum fortalt, at de eneste skud, han så på pladsen, var skuddene som en soldat affyrede efter en højttaler.

»Og så er der det berømte billede af en kineser, der står foran fire kampvogne. Det billede er taget efter episoden, hvor de studerende forlod pladsen, men har været gengivet i Ekstra Bladet så sent som for et par dage siden med henvisning til 'massakren,'« siger Clemens Stubbe Østergaard.

Forlod fredeligt pladsen Ifølge interne filer fra Kommunistpartiet, som slap ud i 2001, var der 2.000 soldater og 42 bevæbnede køretøjer, der langsomt begyndte at glide ind over pladsen fra nord mod syd omkring klokken 4.30 den 4. juni. På det tidspunkt var der omkring 3.000 studerende, som sad i det sydlige hjørne på Den Himmelske Freds Plads, nær formand Maos mausoleum.

»Da enigheden var indtruffet, og de studerende skulle trække sig tilbage, hånd i hånd og i en kæde, forlod de pladsen via det sydøstlige hjørne,« står der i papirerne, som Daily Telegraph har videregivet.

Adskillige journalister verden over har beskrevet, hvordan soldaterne gik til angreb på de studerende og civile kinesere.

I 2009 indrømmede BBC korrespondent James Miles, at han havde givet det forkerte indtryk af, hvad der skete i Beijing den dag i 1989.

»De protesterende, der stadig var til stede, da hæren nåede pladsen, fik lov at gå efter forhandlinger med tropperne,« sagde han i 2009.

Der er ingen tvivl om, at der døde kinesiske studerende og kinesiske soldater i gadekampene op til Den Himmelske Freds Plads. Men massakren på pladsen ser ud til at være et særdeles tvivlsomt stykke historie. Takket være medierne, mener Clemens Stubbe Østergaard.

»Da jeg kom hjem, kunne jeg jo høre, at journalisterne betragtede det her som en af historiens største massakrer.

Det var jo forfærdeligt det, der var sket, men det skete i gadekampe op mod pladsen, og ikke ved at studerende blev slagtet gående hånd i hånd. Der var også en 40-50 soldater, der blev klynget op.

Sandheden er jo ikke, at der ikke skete noget, men der er langt færre døde end medierne anslår,« siger han, og mener selv, at dødstallet er på omkring 200-300.

KRKS@INFORMATION.DK

Sandheden er jo ikke, at der ikke skete noget, men der er langt færre døde, end medierne anslår Clemens Stubbe Østergaard, sinolog ".

Fakta: Massakren

New York Times anslår, at mellem 400 og 800 døde i den dag i 1989. Kinesisk Røde Kors mener, at omkring 2.600 døde, mens de studerende selv i dag fastholder, at over 7.000 blev dræbt.

Derfor er Kinas politiske model overlegen

Amerikanernes trosbaserede ideologiske overmod kan snart drive deres demokrati ud i kaos

25. februar 2012

SHANGHAI – I sidste uge var Obama-administrationen vært for Xi Jinping, Kinas vicepræsident og kommende leder. Verdens mest magtfulde vælgerdemokrati og verdens største étpartistat mødtes i en for begge parter kritisk overgangstid.

I vestlig offentlighed anskues rivaliseringen mellem de to giganter ofte som et sammenstød mellem et demokratisk system og et autoritært system. USA og Kina har da også fundamentalt forskellige opfattelser af deres respektive politiske systemer: Hvor USA betragter demokratisk regeringsførelse som et mål i sig selv, anser Kina sin nuværende styreform – og alle andre politiske systemer – som et blot og bart middel til at opnå større nationale mål.

Historien kender til to store eksperimenter i demokrati. Det første – Athen i den græske oldtid – varede blot halvandet århundrede. Den andet er det moderne Vesten, hvor USA ser sig selv som avantgardelandet. Definerer vi 'demokrati' som 'en borger – én stemme', er det amerikanske demokrati dog ret beset kun 47 år gammelt. For først i 1965 indførtes den stemmeretslov, som stoppede de diskriminerende administrative praksisser, der i visse stater skulle gøre det svært eller umuligt for afroamerikanere at lade sig registrere som vælgere. De fleste kinesiske dynastier har holdt længere end dette flygtige tidsrum.

Hvorfor hævder så mange i Vesten mon så dristigt, at de har opdaget det ideelle politiske system for hele menneskeheden – og at dets succes vil være evigt sikret?

Svaret skal findes i det nuværende demokratiske eksperiments historiske kilder. Det tog sin begyndelse i den europæiske oplysningstid. To

grundlæggende ideer indgik i dets kerne: For det første, at individet er rationelt. For det andet at det enkelte menneske – alene i medfør af at være menneske – har 'visse umistelige rettigheder'. På de to overbevisninger bygger den sekulære tro på moderniteten, hvis ultimative politiske manifestation er demokratiet.

I eksperimentets tidlige dage kom nye demokratiske ideer inden for politisk ledelse til at fremme Den Industrielle Revolution. Det indvarslede en periode med hidtil uset økonomisk fremgang og militær magt for den vestlige verden. Fra begyndelsen var nogle af eksperimentets drivende kræfter dog opmærksomme på, at det havde indbyggede skavanker, som de derfor søgte at inddæmme.

De amerikanske føderalister understregede, at det netop var en 'republik', de oprettede – ikke et demokrati – og de udtænkte en række kontrolforanstaltninger til magtadskillelse, der skulle sætte grænser for folkeviljen.

Alligevel ekspanderede det politiske eksperiment. Stadig flere skulle deltage i stadig flere beslutninger. Som de siger i Amerika: »Californien er fremtiden«. Fremtiden betyder i den forbindelse endeløse folkeafstemninger, politisk lammelse og insolvens.

Kaos truer

I Athen førte den stigende folkelige deltagelse i politikken til demagogistyre. Tilsvarende er penge og store selskabsinteresser i dagens USA blevet den store katalysator for demagogi. USA er gået fra 'én ejendomsbesiddende mand – én stemme' over 'én mand – én stemme' til 'én dollar – én stemme'. I dag er De Forenede Stater kun 'en konstitutionel republik' af

navn. De folkevalgte har ikke selv nogen vilje, og kun når de søger genvalg reagerer de på den offentlige menings luner. Derudover er de opkøbt af særinteresser, der efter behag manipulerer befolkningen til at stemme på stadig lavere skatter eller stadig højere offentlige udgifter – det sidste typisk i forbindelse med støtte til selvdestruktive krige.

Vestens nuværende konkurrence med Kina er derfor ikke et opgør mellem et demokratisk og et autoritært system, men snarere et sammenstød mellem to fundamentalt forskellige politiske optikker. Det moderne Vesten ser demokratiet og menneskerettighederne som højdepunktet af menneskelig udvikling. Det er en antagelse, der bygger på absolut tro.

Kina er slået ind på en anden vej. Dets ledere er rede til at involvere befolkningen i større deltagelse i de politiske beslutninger, hvis, når og i det omfang det kan befordre den økonomiske udvikling og gavne landets nationale interesser.

Heri ligger, at Kinas ledere ej heller ville tøve med at begrænse nye friheder, hvis nationens behov skulle ændre sig. 1980'erne var en tid, hvor voksende folkelig deltagelse i landets politik var nødvendig for at løsne de ideologiske lænker fra Kulturrevolutionens destruktive epoke. Men udviklingen kom ud af kontrol og kulminerede i det store oprør på Den Himmelske Freds Plads.

Dén opstand blev som bekendt knust under blodsudgydelser den 4. juni 1989. Den kinesiske nation måtte betale en høj pris. Men alternativerne ville have været værre.

Den stabilitet, som blev resultatet, indvarslede en hel generation med vækst og velstand, der drev Kinas økonomi frem til sin aktuelle position som verdens næststørste.

Den grundlæggende forskel mellem Washingtons og Beijings opfattelser er, om politiske rettigheder skal anses for at 'givet af Gud' og derfor absolutte. Eller om de skal ses som privilegier, der kan forhandles om ud fra en vurdering af nationens skiftende behov.

I dag synes Vesten ude af stand til at blive mindre demokratisk. Selv når dens overlevelse som globalt dominerende kan være helt afhængig af en sådan ændring. I den forstand er USA som det gamle Sovjetunionen, der også anså bevarelse af landets politiske system som det ultimative mål.

Historiens strømpil i det 21. århundrede lover ikke godt for den amerikanske livsform: Amerikanernes trosbaserede ideologiske overmod kan snart drive deres demokrati ud i den totale fallit.

Eric X. Li er venturekapitalist. © New York Times og Information Oversat af Niels Ivar Larsen

Se også TED talk af Eric X. Li:
"A tale of two political systems" på
<https://youtu.be/s0YjL9rZyRO> (20 min)

30.11.2017 kl. 07:00 David Ignatius, kommentator, The Washington Post

Kina går efter USA's lederrolle

Kina har under præsident Xi Jinping øget sine muligheder for at demonstrere magt. Det strategiske mål er at skabe en kinesiskført regional orden i Europa og Asien.

De venlige ord, som USA's præsident, Donald Trump, og Kinas præsident, Xi Jinping, udvekslede tidligere på måneden, mildnede det skarpe indtryk, der tegnede sig af den økonomiske og militære opbygning i Kina, som i en nylig rapport, som det amerikanske forsvarsministerium lod udarbejde, bliver betegnet som »den måske mest ambitiøse overordnede militære strategi, som nogen enkelt nationalstat har lagt i moderne tid«.

På topmødet i Beijing den 9. november gentog præsident Xi sit sædvanlige sympatiske ønske om et »win-win-samarbejde«, og præsident Trump fulgte trop og kaldte den kinesiske præsident »et ganske særligt menneske«.

Derudover udtrykte Trump utilfredshed over det kinesiske handelsoverskud, men besøget var mest af alt et forsøg på at vinde velvilje i henseende til kinesisk-amerikansk samarbejde.

Det, der slog mig, var den kinesiske præsidents hentydning i sin skåltale hin aften til Kinas

I verden af i dag hersker der på verdensplan en uhyggelig fornemmelse af, at Kina er i fuld gang med at forsøge at indtage en styrke-position inden for teknologi og handel.

store ambitioner.

Han citerede et kinesisk ordsprog om, at »ingen afstand, end ikke afsidesliggende bjerge og vidtstrakte have, kan nogen sinde forhindre standhaftige mennesker i at nå deres bestemmelsessted«.

Han citerede derefter Benjamin Franklin: »Den, der kan være tålmodig, kan opnå, hvad vedkommende ønsker.« Det er en træffende sammenfatning af Kinas rolige, men kompromisløse stræben efter at blive en global supermagt.

Kina har gjort fremskridt så hurtigt, men alligevel afdæmpet, at det er nemt at overse, hvor hurtigt Kina har øget sine muligheder for at demonstrere magt.

Den besnærende afdæmpede stil fra årene før Xi – sammenfattet i det kinesiske ordsprog »hold lav profil« – er blevet erstattet af noget, som amerikanske iagttagere nu betragter som en utilsløret magtdemonstration. At USA skal komme i første række, som Trumps strategi lyder, har utilsigtet befordret Kinas gradvise vækst. Den amerikanske regerings tale om fair handel har været tydelig, men de faktiske landvindinger har været begrænsede.

I mellemtiden har Trump skrottet handelsaftalen TPP og trukket sig fra andre samarbejdsprojekter, som USA har haft en ledende rolle i – og banet vej for Kinas nye netværk af globale institutioner, herunder initiativet »Ét bælte, én vej« om europæisk-asiatisk samhandel og den asiatiske infrastrukturbank Asian Infrastructure Investment Bank om finansiering af kinesisk-ledede projekter.

To undersøgelser, som det amerikanske luftvåben har taget skridt til, viser, hvilken betydning det har, at Kina udfordrer den USA-ledede verdensorden.

I rapporten om den ene undersøgelse hedder det, at Kinas initiativer på det europæisk-asiatiske område rækker videre end Marshallplanen, som cementerede USA's indflydelse i Europa efter krigen.

Det anslås i rapporten, at der i forbindelse med planen ”Ét bælte, én vej” ventes ydet op mod 1 billion dollars til mindst 64 lande, mens Marshallplanen tegnede sig for 130 mia. nutidsdollars til hovedsagelig seks lande.

I rapporten beskrives ”Ét bælte, én vej” som »et program af hidtil uset omfang med det strategiske formål at skabe en kinesiskført regional orden i Europa og Asien«.

Kina er i færd med at etablere en magtinfrastruktur. Det beskrives eksempelvis i rapporten, hvordan Kina finansierer en række havne ved Det Indiske Hav, bl.a. i Sri Lanka, Malaysia, Pakistan, Myanmar, Djibouti, Kenya og Abu Dhabi. Den projekterede investering andrager næsten 250 mia. dollars.

Kina har også investeret 13,6 mia. dollars i Grækenland og erhvervet kontrol med havnen i Piræus og store andele i græske forsyningsværker og lysledervirksomheder.

»For Kina tjener Grækenland som et strategisk brohoved til Europa,« hedder det i rapporten.

Den asiatiske infrastrukturbank har sagt god for 16 mia. dollars til projekter i 10 lande, bl.a. mangeårige amerikanske allierede som Egypten, Indien og Oman. Og kineserne er ved at oprette jernbaneforbindelse til Europa og overalt i Asien, så det bliver muligt at undgå amerikanskkontrollerede sejlruiter. Kina har allerede nu 40 jernbanelinjer til ni lande i Europa.

USA's dominerende rolle er delvist en konsekvens af de amerikanske naturvidenskabelige og teknologiske institutioner, som har tiltrukket de dygtigste mennesker fra lande verden over.

Men kineserne frembyder også en udfordring på det punkt. I samarbejde med ”Ét bælte, én

vej”-lande er Kina ved at etablere mindst 50 naturvidenskabelige og teknologiske institutioner på joint venture-basis og har planer om gennem de næste fem år at undervise op mod 5.000 udenlandske naturvidenskabsfolk, teknikere og ledere, hedder det i rapporten.

Mens udenlandske forskere trækker sig fra nogle amerikanske laboratorier og institutioner på grund af problemer vedrørende visum og statstilskud, optrapper Kina sine bestræbelser på dette område.

Ifølge rapporten over den anden undersøgelse overgår Kina USA med hensyn til årlige patentansøgninger, Kina er nu nummer to i henseende til forskningsartikler, der er blevet fagligt evalueret, og Kina tildelte i 2014 mere end dobbelt så mange akademiske grader inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvæsen og matematik.

Kina mobiliserer sine bedste teknologiske kræfter med henblik på dette globale imperium. Teleselskabet China Telecom vil etablere et lysledernetværk på 150.000 km, der skal omfatte 48 afrikanske lande. Datavirksomheden IZP vil ekspandere til 120 lande. Den offentlige virksomhed Beidou er ved at etablere et gps-lignende satellitnavigationssystem, der skal omfatte hele Europa og Asien.

I verden af i dag hersker der på verdensplan en uhyggelig fornemmelse af, at Kina er i fuld gang med at forsøge at indtage en styrkeposition inden for teknologi og handel.

Under sloganet ”Amerika først” beskytter Trump-regeringen imens arbejdspladser i kulmineindustrien og sætter spørgsmålstejn ved klimaforskningen.

I må have mig undskyldt, men det er altså på denne måde, at imperier opstår og forgår.

<https://www.dr.dk/nyheder/udland/toldmurene-vokser-forstaa-usas-handelskrig-med-kina>

Toldmurene vokser: Forstå USA's handelskrig med Kina

USA indfører yderligere told på kinesiske varer - og Kina svarer igen.

Af [Jakob Busk Olsen](#) 23. aug. 2018 kl. 07.57

For anden gang på kort tid forhøjer USA i dag toldsatsene på en række kinesiske varer til 25 procent. Indgrebet rammer varer til en værdi af cirka 100 milliarder kroner.

En halv time efter den nye amerikanske told trådte i kraft, svarede Kina igen og øgede tolden på en række amerikanske varer til en værdi af præcis samme beløb.

Læs også: [USA indfører ny told på kinesiske varer - Kina svarer igen](#)

De to parter mødtes til forhandlinger om handelskrigen så sent som i går, men endnu er der ingen tegn på en løsning. Tværtimod har USA's præsident Donald Trump varslet, at en tredje runde af øgede toldsatser kan komme inden for nærmeste fremtid.

USA-korrespondent i DR Nyheder Steffen Kretz forklarer her, hvad handelskrigen mellem verdens største og næststørste økonomi går ud på:

Hvorfor indfører USA told på kinesiske varer?

- Præsident Trump mener, at Kina snyder de lande, som landet handler med, og at Kina lægger hindringer i vejen for amerikanske firmaer, som vil ind på det kinesiske marked. Det sker ved at tvinge dem til at arbejde sammen med en kinesisk partner, som i sidste ende er styret af den kinesiske stat, for at kunne stjæle de amerikanske virksomheders opfindelser og teknologi.

- Præsident Trump beskylder også Kina for at manipulere landets valuta for at opnå fordele, som USA og andre lande må betale for. Trump-regeringen kræver derfor indrømmelser på en række områder af Kina. Som pressionsmiddel i de forhandlinger lægger USA straffetold på udvalgte kinesiske varer.

Kinesiske svineproducenter mærker handelskrigen i form af øget told på amerikansk soya, som de bruger til foder. (Foto: GREG BAKER © Scanpix)

Hvilke varer pålægger USA told?

- USA lagde i første omgang 25 procent told på 818 eksportartikler fra Kina til en samlet værdi af 36 milliarder dollar. Det ramte blandt andet dele til brug i industriproduktion, køretøjer og kemikalier. Den nye straffetold, som træder i kraft i dag, rammer samme type varer for i alt 16 milliarder dollars.

- Så indtil videre har USAs indgreb ikke ramt de kinesisk producerede forbrugsgoder, som mange amerikanere køber i butikkerne eller på nettet. Men Trump-regeringen truer nu med også at lægge told på yderligere import fra Kina med en værdi på 200 milliarder dollar - næsten halvdelen af al import fra Kina til USA. Sker det, vil det uden tvivl kunne mærkes direkte af forbrugerne i USA.

Læs også: [Ny trussel: Trump optrapper handelskrig med Kina](#)

Hvad vil Donald Trump opnå med tolden?

- Trump-regeringen vil med egne ord gøre handlen mellem USA og Kina fair. Man vil sørge for, at amerikanske virksomheder har samme adgang til det kinesiske marked, som kinesiske virksomheder har til det amerikanske.

- Samtidig vil USA have Kina til at fjerne kravet om, at udenlandske virksomheder skal gå i partnerskab med en kinesisk virksomhed for at komme ind på det kinesiske marked. For det er i de samarbejder, at Kina ender med at stjæle amerikansk teknologi, mener Trump-regeringen. Repræsentanter for de to lande forhandler løbende, og straftolden kan derfor ses som et amerikansk forsøg på at lægge pres på Kina i forhandlingerne.

Kina og USA mødes jævnligt for at slutte handelskrigen - foreløbig uden resultat (arkivfoto). (Foto: JASON LEE © Scanpix)

Er der opbakning i USA til en handelskrig med Kina?

- 49 procent af amerikanerne mener, at en handelskrig med Kina er dårligt for USA. 40 procent mener det modsatte, [viser en undersøgelse](#) fra det anerkendte forskningsinstitut, PEW.

Læs også: [Toldkrig truer den frie handel: Trump har "smidt en håndgranat i hjørnet"](#)

- Hidtil har Kina svaret igen der, hvor det gør mest ondt på Trumps vælgere ved at lægge told på varer, som produceres i områder af USA, hvor Trump havde stor opbakning ved præsidentvalget i 2016 - for eksempel soyabønner fra Midtvesten. Her gør det nu ondt på mange landmænd, men indtil videre støtter de fleste stadig Trump og håber på, at smerten varer kort - og at de og USA til gengæld vinder på længere sigt ved at få mere fair adgang til Kina.

- 0 -

BILAG:

